

PATRIOTS

FOR EUROPE FOUNDATION

**PRÁVNE ASPEKTY
REGISTROVANÝCH
PARTNERSTIEV TÝKAJÚCE SA
"WOKE AGENDY" NA SLOVENSKU
A V EURÓPSKEJ ÚNII**

PATRIOTS

FOR EUROPE FOUNDATION

Nadácia PFE Foundation je čiastočne financovaná Európskym parlamentom a nesie plnú zodpovednosť za túto publikáciu. Táto publikácia nie je na predaj.

PREDHOVOR

Cieľom práce je poukázať na aktuálny stav práv ľudí z komunity LGBTI nielen na Slovensku, ale aj vo väčšine krajín strednej a východnej Európy. Považujeme to za nevyhnutné vzhľadom na úsilie predstaviteľov, ktorí obhajujú to, čo sa často označuje ako "woke agenda" a snažia sa nás presvedčiť, že ich práva nie sú chránené zákonom.

Tieto snahy zahŕňajú zavádzajúce prezentovanie faktov, aby nás presvedčili, že právny systém nerešpektuje ich práva, najmä pokiaľ ide o spolužitie, vlastnícke práva, rodinnoprávne aspekty, prístup k zdravotným záznamom, dedičskoprávne nároky a ďalšie. Snažia sa nás presvedčiť, že právny systém nezabezpečuje ich práva.

"Woke agenda" sa snaží presadiť svoje ciele pomocou takzvanej "salámovej taktiky", hoci Ústava Slovenskej republiky explicitne definuje manželstvo ako jedinečný zväzok medzi mužom a ženou.

Zameraním sa na súčasnú právnu úpravu na Slovensku má táto publikácia za cieľ poskytnúť čitateľom lepšie pochopenie uvedenej problematiky. Napriek tomu, že väčšina, takmer 70% obyvateľstva Slovenska a pravdepodobne aj západnej Európy, zastáva konzervatívne názory a hodnoty, čo vedie ku konzervatívnemu postoju k tejto otázke, predstavitelia "woke agendy" sa snažia umelo zdôrazňovať dôležitosť svojej agendy.

Táto agenda, ktorá pochádza zo západnej Európy a Ameriky, už v týchto krajinách naráža na odpor. Napríklad Florida a Texas v USA zrušili možnosť transgender operácií a hormonálnej liečby pre maloletých. Napriek tomu, že západná Európa sa vydala liberálnejšou cestou, obhajujeme názory zdravého rozumu. Domnievame sa, že štáty by mali mať autonómiu, aby o týchto záležitostiach rozhodovali samy, namiesto toho, aby za ne rozhodovali iní alebo Brusel.

Slovensko je stále jednou z posledných krajín v Európskej únii bez legislatívy pre páry rovnakého pohlavia. Otázka manželstiev osôb rovnakého pohlavia a registrovaných partnerstiev je čoraz dôležitejšia, čo vedie k rastúcemu napätiu medzi občanmi a v parlamente. Z týchto dôvodov sme sa rozhodli poskytnúť členom LGBTI+ komunity informácie o tom, ako využívať existujúce právne rámce až do legislatívnych zmien, ktoré zabezpečia základnú úroveň ich práv. Vzhľadom na zložitosť začleňovania registrovaných partnerstiev do slovenskej právnej legislatívy sme cítili povinnosť ponúknuť komplexné riešenie práv komunity LGBTI+ v takom rozsahu, aký pripúšťajú súčasné právne inštitúty.

Naším prvoradým cieľom je však zmierniť napätie, dosiahnuť kompromis pre súčasný stav a dospieť ku kompromisnému pohľadu oboch skupín opozitných postojov na Slovensku.

Údajný "teroristický útok" v hlavnom meste Bratislava, pri ktorom boli zastrelení dvaja homosexuáli, spustil veľkú vlnu emócií medzi občanmi aj politikmi, čím sa zintenzívnili diskusie na tému práv párov rovnakých pohlaví, ktorá čím ďalej tým viac rezonuje nielen medzi verejnosťou, ale aj na politickej scéne.

Touto cestou chceme priniesť informácie pre ľudí z komunity LGBTI+ ako sa orientovať v súčasnej právnej úprave až do času zmeny právnej úpravy.

OBSAH
ÚVOD

1	REGISTROVANÉ PARTNERSTVO AKO PRÁVNÁ FORMA SPOLUŽITIA – ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ	3
1.1	Formy spolužitia osôb z hľadiska súkromného práva – štát de lege lata v podmienkach Slovenskej republiky	3
1.2	Formy spolužitia osôb – globálny celosvetový náhľad, formy v rámci Európskej únie	6
1.3	Faktory determinujúce náhľady na formy spolužitia dvoch osôb	10
1.4	Registrované partnerstvá v práve Európskej únie	11
2	INŠTITÚT REGISTROVANÉHO PARTNERSTVA Z POHĽADU VYBRANÝCH SÚKROMNOPRÁVNÝCH VZŤAHOV	14
2.1	Vlastnícke práva, ich realizácia a ochrana v registrovanom partnerstve	14
2.2	Dedičskoprávne nároky v registrovanom partnerstve	16
2.3	Zmluvná sloboda v registrovanom partnerstve	18
2.4	Rodinnoprávne aspekty registrovaného partnerstva	19
2.5	Inštitút registrovaného partnerstva z pohľadu Európskej únie	22
3	APLIKAČNÉ PROBLÉMY PRI REALIZÁCIÍ ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI	24
3.1	Právo na informácie o zdravotnej starostlivosti	24
3.2	Návrhy de lege ferenda	26
3.3	Práva registrovaných partnerov na prístup k informáciám o svojom partnerovi	27
4	KOPMARÁCIA VYBRANÝCH PRÁVNÝCH ÚPRAV VO VZŤAHU K REGISTROVANÉMU PARTNERSTVU A VYBRANÝM SÚKROMNOPRÁVNÝM INŠTITÚTOM	29
4.1	Česká republika	29
4.2	Dánsko	36
4.3	Francúzsko	37
4.4	Taliansko	39
4.5	Rakúsko	41
4.6	Nemecko	42
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A PRAMENE	47

ÚVOD

V úvode si dovoľíme poukázať na to, že západný svet, do ktorého Slovenská republika patrí, sa vyvíja určitým smerom. Naša krajina a jej občania sa v tomto smere odklňajú od väčšiny, nakoľko popri Bulharsku, Lotyšsku, Litve, Poľsku a Rumunsku patríme medzi jedny z posledných krajín Európy, ktoré nemajú v svojich právnych systémoch zakotvený inštitút registrovaného partnerstva a s ním súvisiace práva a povinnosti. Diskusia o návrhoch na legalizáciu registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia, prebehla v celej Európe. V súčasnosti uznáva určitý typ zväzku osôb rovnakého pohlavia 33 z 50 krajín a 8 závislých európskych teritórií. Väčšina z nich, 24 z 27 sú členské štáty Európskej únie.

Prečo sa naša krajina v tomto smere odkláňa od väčšiny? Pretože Slovensko stále zostáva konzervatívnou krajinou. Prečo môžeme povedať, že Slovensko stále je konzervatívnou krajinou? Jeden z dôvodov, prečo Slovensko stále považujú za konzervatívnu krajinu, je kvôli neprestajnému a silnému vplyvu cirkvi na slovenskú spoločnosť. Cirkev zohráva dôležitú úlohu v spoločenskom a politickom živote Slovenska, najmä v témach ako manželstvo, rodina a práva LGBTI+. Slovensko je všeobecne považované za konzervatívnu krajinu, pretože jeho sociálne a politické prostredie je v porovnaní s inými západnými krajinami dlhodobo poznačené režimom s konzervatívnymi a autoritárskymi prvkami. Po 2. svetovej vojne sa Slovenská republika stala súčasťou komunistického východného bloku a v 90. rokoch 20. storočia čelila krajina mnohým výzvam súvisiacim s prechodom na trhové hospodárstvo a demokraciu.

Cirkev zohrávala v minulosti v slovenskom národe významnú úlohu. Slováci boli historicky silne katolícky národ, preto má cirkev na spoločnosť veľký vplyv. V priebehu storočí cirkev na Slovensku pomáhala udržiavať kultúrnu identitu a náboženské tradície, ale ovplyvňovala aj politické a spoločenské dianie. Počas komunistického režimu bola cirkev výrazne obmedzovaná a jej spoločenský vplyv potláčaný, no svoj vplyv si udržala aj za komunizmu. Po revolúcii v roku 1989 sa však cirkev opäť stala dôležitou inštitúciou a mnohí

ju vnímali ako významný symbol slovenskej identity a zdroj nádeje a morálnej podpory. To viedlo k obnoveniu a posilneniu vplyvu cirkvi v slovenskej spoločnosti.

Aj dnes má cirkev významný vplyv na slovenskú spoločnosť, aj keď už nie tak výrazne ako v minulosti. Väčšina Slovákov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi, ktorá má v krajine silné postavenie a má silný vplyv na kultúru, tradície a morálne hodnoty obyvateľov. Podľa minuloročného Sčítania ľudu, domov a bytov (SODB) sa k niektorej z kresťanských cirkví hlási 68,5 % z celkového počtu obyvateľov SR, teda 3 733 783 obyvateľov Slovenska. S prihliadnutím na tieto čísla možno len potvrdiť, že Slovensko je konzervatívna krajina. Keďže takmer 70 percent populácie sa hlási ku kresťanstvu, je ťažké potvrdiť opak pretrvávajúceho konzervativizmu v našej krajine.

Napriek tomu sa téma manželstiev a registrovaných partnerstiev homosexuálnych párov dostáva stále viac do popredia, čo vytvára napätie medzi občanmi aj v parlamente, spolu s novinárskymi článkami s názvom: "LGBT organizácie tvrdia, že transgender jednotlivcov sa v Slovensku tlačí na okraj spoločnosti" Wokeizmus prináša chaos do spoločnosti svojou nebezpečnou a škodlivou ideológiou, spôsobujúc nenapraviteľné škody spoločnosti, najmä našim deťom a mladým dospelým.

1 REGISTROVANÉ PARTNERSTVO AKO PRÁVNÁ FORMA SPOLUŽITIA – ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ

V súčasnosti na Slovensku neexistuje právna úprava inštitútu registrovaného partnerstva pre páry rovnakého pohlavia. Manželstvo je v Slovenskej republike zadefinované ako zväzok medzi mužom a ženou, to znamená, že páry rovnakého pohlavia nemajú možnosť uzavrieť ani jeden z týchto právnych inštitútov.

1.1 Formy spolužitia osôb z hľadiska súkromného práva – štát de lege lata v podmienkach Slovenskej republiky

Najzákladnejšou formou spolužitia osôb podľa súkromného práva v Slovenskej republike je manželstvo. Je to všeobecne zložitý spoločenský, biologický, morálny a právny vzťah medzi mužom a ženou.

Naša Ústava Slovenskej republiky ako zákona č. 460/1991 Zb. vymedzuje ako manželstvo jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Článok 41 obsahuje úpravu ústavnej ochrany manželstva, rodiny a rodičovstva.¹ Táto definícia je síce veľmi stručná, ale naša rodinnoprávna úprava označuje manželstvo za jedinečný zväzok a preto mu zaručuje ochranu spoločnosti, čím sa výrazne odlišuje od iných foriem spolužitia.

Právny inštitút manželstva nachádza svoju podrobnejšiu úpravu v zákone o rodine č. 36/2005 Z. z., podľa ktorého manželstvo je zväzkom muža a ženy, v ktorom sú si manželia rovní v právach a povinnostiach a účelom týchto vzťahov je založenie rodiny a riadna výchova detí. Tento jedinečný zväzok spoločnosť všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Rodina je základným článkom našej spoločnosti a tá všetky formy rodiny všestranne chráni.²

¹ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky – článok 41, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/>.

² Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine – článok I, článok II, //https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1963/94/vyhlasene_znenie.html.

V zmysle zákona o rodine možno manželstvo vymedziť ako zväzok muža a ženy, ktorý vzniká dobrovoľným a slobodným rozhodnutím uzavrieť manželstvo oboch manželov. Za dodržania zákonom stanovených predpokladov možno uzatvoriť manželstvo ako právny vzťah, ktorý vyvoláva právne následky. Manželské práva a povinnosti sú stanovené zákonom a preto sa od nich nemožno odchýliť ani ich upravovať, napríklad uzavretím zmluvy.

Z právnej úpravy možno vyvodiť, že tento právny vzťah musí vzniknúť zo slobodného rozhodnutia oboch jedincov, ktorí sa rozhodli do tohto právneho vzťahu vstúpiť na dlhodobo. Keďže trvalosť je pojmovým znakom manželstva, tak doňho nemožno vstúpiť na dobu určitú. Zánik manželstva môže nastať smrťou, vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho a ak sú vzťahy medzi manželmi tak vážne narušené a trvalo rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj spoločenský účel a od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spolujitia, tak môže súd na návrh niektorého z manželov manželstvo rozviesť.³

Právna úprava majetkových vzťahov medzi manželmi je regulovaná prostredníctvom inštitútu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej ako „BSM“). BSM, ktoré môže vzniknúť výlučne len medzi manželmi je jedným z druhov spoluvlastníctva upravenom v Občianskom zákonníku č. 40/1964 Zb.

Na rozdiel od podielového spoluvlastníctva, pri ktorom môžu existovať rôzne výšky podielov, BSM nemá určené podiely spoluvlastníkov. Do BSM patrí všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol každý z manželov počas trvania manželstva⁴, čo znamená, že od uzatvorenia manželstva až po jeho zánik alebo po zrušenie BSM súdom počas trvania manželstva. BSM je viazané na existenciu manželstva a keďže obaja manželia uhrádzajú náklady vynaložené na takéto existenčné veci, tak veci v BSM užívajú spoločne.

Naopak výnimkami, ktoré nepatria do BSM sú veci získané dedičstvom alebo darom, ďalej veci, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania

³ Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine – paragraf 21, paragraf 22, paragraf 23, //https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1963/94/vyhlasene_znenie.html.

⁴ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník – paragraf 143, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201#predpis.cast-siedma>.

len jedného z manželov, a napokon veci vydané v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenému nástupcovi pôvodného vlastníka.⁵ Formou notárskej zápisnice si manželia taktiež môžu dohodou rozšíriť alebo zúžiť rozsah BSM.⁶

Čo sa dedenia manželov týka, tak manžel a deti poručiteľa sú v prvej skupine a každý z nich dedia rovnakým dielom.⁷

Osoby spolužijúce môžeme považovať ako ďalšiu formu spolužitia. Podľa slovenského právneho poriadku domácnosť tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhrádzajú náklady na svoje potreby.⁸ To znamená, že dve a viaceré osoby, ktoré spolu tvoria jednu domácnosť, tým, že spolu nepretržite bývajú a obe alebo všetky z nich prispievajú a hradia výdavky na ich spoločné životné potreby sú osobami spolužijúcimi.

Formou spolužitia osôb z pohľadu súkromného práva je aj spolužitie osôb blízkych. Blízkou osobou podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.⁹ Blízkou osobou sa teda rozumie príbuzný v priamom rade, brat alebo sestra a manžel a taktiež osoby, ktoré sú buď v rodinnom pomere alebo v obdobnom pomere sa považujú osoby, ktoré sú sebe navzájom blízke, vtedy, ak by ujmu jedného z nich tá druhá osoba pociťovala ako svoju vlastnú ujmu.

⁵ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník – paragraf 143, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201#predpis.cast-siedma>.

⁶ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník – paragraf 143a, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201#predpis.cast-siedma>.

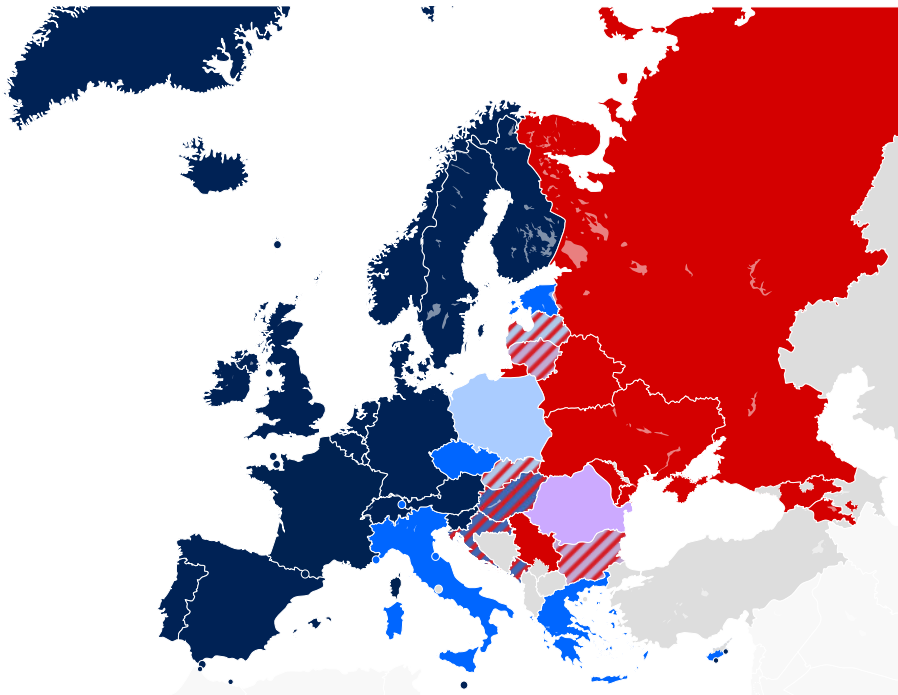
⁷ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník – § 473, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201#predpis.cast-siedma>.

⁸ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník , paragraf 115, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201#predpis.cast-siedma>.

⁹ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník , paragraf 116, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201#>.

1.2 Formy spolužitia osôb – globálny celosvetový náhľad, formy v rámci Európskej únie

Slovensko, ako jedna zo šiestich krajín Európskej únie, ktoré doposiaľ neimplementovali v svojich právnych poriadkoch inštitút registrovaného partnerstva patrí ešte stále medzi tie konzervatívnejšie krajiny.

Obr. 1: Mapa sobášov osôb rovnakého pohlavia v Európe, Zdroj: Wikipedia, 2023¹⁰

S inštitútom registrovaného partnerstva neráta právny poriadok 6 krajín Európskej únie, medzi ktoré patria: Bulharsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Rumunsko a Slovensko.

¹⁰ Podrobná mapa manželstiev osôb rovnakého pohlavia v Európe (1).svg, *Wikipedia*, 2023, https://en.wikipedia.org/wiki/LGBT_rights_in_Europe.

Bulharsko a Lotyšsko majú ústavnú úpravu manželstva vymedzenú ako zväzok muža a ženy, ale uznávajú zahraničné manželstvo rovnakého pohlavia pre pobyt na ich území.

Ústavy Slovenska a Litvy upravujú manželstvo ako zväzok muža a ženy a zväzky párov rovnakého pohlavia ako aj iné formy spolužitia osôb rovnakého pohlavia majú obmedzené právne uznanie. Rumunsko uznáva zahraničné manželstvá párov rovnakého pohlavia na účely pobytu.

Podobne ako my na Slovensku aj naši susedia v Poľsku majú obmedzené právne uznanie pre zväzky párov rovnakého pohlavia ako aj iné formy spolužitia osôb rovnakého pohlavia.¹¹

Spolužitie bez uzavretia manželského zväzku sa vo väčšine kultúr stalo spoločenskou normou.

Zatiaľ čo iné svetové krajiny, ako napríklad Spojené štáty americké považujú zavedenie rôznych druhov spolužitia osôb za nutné a to zrejme z toho dôvodu, že stále viac dospelých ľudí buď manželstvo odkladá, alebo uzavrieť zväzok vôbec neplánujú. Podľa prieskumu Pew Research Center považuje väčšina Američanov právny inštitút "spolužitia" (anglicky: "cohabitation") za prijateľný dokonca aj pre páry, ktoré sa neplánujú zosobášiť. Napriek tomu je mienkou väčšiny, že spoločnosti je viac prospešné, keď sa páry v dlhodobých vzťahoch nakoniec zosobášia.¹² "Cohabitation", teda spolužitie je v Spojených štátoch voľne definované ako dvaja alebo viacerí ľudia v intímnom vzťahu, ktorí spolu žijú a zdieľajú spoločný domáci život, ale nespája ich manželstvo ani občiansky zväzok.¹³ Podľa Inštitútu právnych informácií právnickej fakulty jednej z Brečtanovej ligy univerzít – Univerzita Cornell uvádza, že zmluva o spolužití je zmluva vysvetľujúca majetkové a finančné usporiadanie medzi ľuďmi, ktorí spolu žijú.¹⁴

¹¹ Same-sex marriage map Europe detailed.svg, *Wikimedia Commons*, 2023, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Same-sex_marriage_map_Europe_detailed.svg.

¹² Horowitz Juliana Menasce, Graf Nikki, Livingston Gretchen, "Marriage and Cohabitation in the U.S." *Pew Research center*, <https://www.pewresearch.org/social-trends/2019/11/06/marriage-and-cohabitation-in-the-u-s/>.

¹³ Cohabitation in the United States, *Wikipedia*, 2023 - https://en.wikipedia.org/wiki/Cohabitation_in_the_United_States.

¹⁴ Legal Information Institute, "Cohabitation." *Cornell Law School*, <https://www.law.cornell.edu/wex/cohabitation>.

Ďalšou populárnou formou spolužitia v USA sú tzv. “domáce partnerstvá”. Domáce partnerstvo je právny inštitút zaväzujúci dve osoby do občianskeho zväzku (vo všeobecnosti registrovaného partnerstva), ktorý je právne ekvivalentný manželstvu. Vo všeobecnosti sa jednotlivci rozhodnú vstúpiť do domáceho partnerstva preto, že sa chcú vyhnúť manželstvu alebo preto, že uzavrieť manželstvo im nie je umožnené. Uzavretie registrovaného partnerstva- domáceho partnerstva umožňuje takýmto párom získať výhody a ochranu, ktoré sú rovnaké alebo podobné tým, ktoré majú manželské páry. Hoci niektoré štáty nepovoľujú uzatváranie registrovaných partnerstiev- domácich partnerstiev, všetky štáty sú viazané zásadami zdvorilosti a federalizmu, aby rešpektovali domáce partnerstvá.¹⁵

Anglicko, tak ako viaceré krajiny západného sveta patrí tiež medzi krajiny využívajúce právny inštitút “cohabitation”- teda spolužitia. Nezosobášené páry v Spojenom kráľovstve, ktoré spolu dlhodobo žijú a majú deti, nemajú automaticky také práva, aké majú manželské páry, preto takéto páry často využívajú zmluvu o spolužití spolu so závetom, ktorá v prípade vážneho ochorenia alebo smrti jedného z partnerov, alebo rozchodu partnerov ochráni oboch partnerov a aj ostatných členov rodiny, ktorých by takéto udalosti zasiahli. Dohoda o spolužití je právny dokument medzi nezosobášenými pármami, ktoré spolu žijú. Stanovuje opatrenia týkajúce sa financií, majetku a detí, kým partneri spolu žijú, ale aj ak sa rozídu, ochorejú alebo zomrú. Zmluvu môžu uzavrieť kedykoľvek, avšak je lepšie tak urobiť, predtým ako sa spolu nasťahujú. Páry by mali zvážiť uzatvorenie zmluvy o spolužití, ak sa rozhodnú mať deti, alebo získať hypotéku, keďže bez takejto zmluvy partneri nemajú veľa práv. Zmluvou o spolužití môžu páry mimo manželského zväzku zabezpečiť aby mali vzájomný podiel na majetku druhého, vzájomný prístup k partnerovmu dôchodku a právo najbližších príbuzných v prípade zdravotného núdzového stavu.¹⁶

¹⁵ Legal Information Institute, “Domestic partners.” *Cornell Law School*, [/https://www.law.cornell.edu/wex/domestic_partners](https://www.law.cornell.edu/wex/domestic_partners).

¹⁶ The Law Society, “Moving in together: getting a cohabitation agreement.” *The Law Society*, [/https://www.lawsociety.org.uk/public/for-public-visitors/common-legal-issues/moving-in-together-getting-a-cohabitation-agreement](https://www.lawsociety.org.uk/public/for-public-visitors/common-legal-issues/moving-in-together-getting-a-cohabitation-agreement).

Diskusia o návrhoch na legalizáciu manželstiev osôb rovnakého pohlavia, ako aj registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia, prebehla v celej Európe. V súčasnosti uznáva určitý typ zväzku osôb rovnakého pohlavia 33 z 50 krajín a 8 závislých európskych teritórií. Väčšina z nich (24/27) sú členské štáty Európskej únie.

Od marca 2023 už devätnásť európskych krajín zákonne uznáva a uzatvára manželstvá osôb rovnakého pohlavia: Andorra, Rakúsko, Belgicko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Island, Írsko, Luxembursko, Malta, Holandsko, Nórsko, Portugalsko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko a Spojené kráľovstvo. Ďalších dvanásť európskych krajín prijalo inú alternatívnu formu právnej úpravy rovno pohlavného spolužitia napospol totožnú alebo podobnú manželstvu. Ide o Chorvátsko, Cyprus, Českú republiku, Estónsko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Lotyšsko, Lichtenštajnsko, Monako, Čiernu Horu a San Maríno. Slovensko a Poľsko priznávajú dvom osobám, bez ohľadu na pohlavie a charakter ich vzájomného vzťahu, právnu úpravu vzťahov kohabituujúcich osôb v zmysle nezosobašených párov žijúcich v partnerskom zväzku. Táto úprava je síce minimalistická, nie však celkom absentujúca. Niektoré základné práva a povinnosti sú im priznané prostredníctvom statusu blízkych osôb, no ich právne uznanie je limitované.

Spomedzi krajín, ktoré legalizovali manželstvá osôb rovnakého pohlavia, sa niektoré riadia takzvaným pluralistickým modelom, ktorý zachováva systém registrovaných partnerstiev ako alternatívu k manželstvu. Ide o krajiny Beneluxu, Francúzsko a Spojené kráľovstvo. Naproti tomu Nemecko, Írsko a Škandinávia s prijatím manželstiev rovnakých pohlaví zrušili svoje vlastné zákony o registrovanom partnerstve. Súčasnne registrované partnerstvá sú stále legálne, no nové partnerstvá už nemožno vytvárať.

Viacere európske krajiny zväzky osôb rovnakého pohlavia vôbec neuznávajú. Nasledujúce krajiny definujú manželstvo vo svojich ústavách ako výlučný zväzok muža a ženy: Arménsko, Bielorusko, Bulharsko, Čierna Hora, Chorvátsko, Gruzínsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Moldavsko, Rusko, Poľsko, Srbsko, Slovensko alebo Ukrajina. Čierna Hora,

Chorvátsko, Maďarsko a Lotyšsko ústavne zakazujú manželstvá osôb rovnakého pohlavia, ale ponúkajú párom rovnakého pohlavia možnosť uzatvárať registrované partnerstvo.¹⁷

1.3 Faktory determinujúce náhľady na formy spolužitia dvoch osôb

Jeden z dôvodov, prečo Slovensko stále považujú za konzervatívnu krajinu, je kvôli neprestajnému a silnému vplyvu cirkvi na slovenskú spoločnosť.

Cirkev zohráva významnú úlohu v slovenskom spoločenskom a politickom živote, najmä v súvislosti s témami ako manželstvo, rodina a LGBTI+ práva.

Slovensko je často považované za konzervatívnu krajinu, pretože v porovnaní s inými západnými krajinami bolo jeho spoločenské a politické prostredie na dlhé obdobie poznačené režimami, ktoré mali konzervatívne a autoritatívne prvky. Po druhej svetovej vojne bola Slovenská republika súčasťou komunistického východného bloku a v 90. rokoch sa krajina stretla s mnohými výzvami súvisiacimi s transformáciou na trhovú ekonomiku a demokraciu.

Cirkev v minulosti zohrávala významnú úlohu v slovenskom národe. Slováci boli historicky výrazne katolíckym národom a cirkev mala preto silný vplyv na spoločnosť. V priebehu storočí cirkev na Slovensku pomáhala udržiavať kultúrnu identitu a zachovávať náboženské tradície, ale zároveň aj ovplyvňovala politické a spoločenské záležitosti.

Počas komunistického režimu bola cirkev výrazne obmedzená a jej vplyv na spoločnosť bol tlmený, napriek tomu sa jej podarilo udržať svoj vplyv aj počas obdobia komunizmu. Po revolúcii v roku 1989 sa však cirkev stala opäť dôležitou inštitúciou a mnohí ľudia sa k nej začali obracať ako k dôležitému symbolu slovenskej identity a k zdroju nádeje a morálnej podpory. To viedlo k obnoveniu a posilneniu vplyvu cirkvi v slovenskej spoločnosti.

¹⁷ Recognition of same-sex unions in Europe, *Wikipedia*, 2023, https://en.wikipedia.org/wiki/Recognition_of_same-sex_unions_in_Europe.

Cirkev má stále významný vplyv na spoločnosť na Slovensku dnes, hoci nie taký silný ako v minulosti. Väčšina obyvateľov Slovenska sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi, ktorá má v krajine silnú pozíciu a veľký vplyv na kultúru, tradície a morálne hodnoty obyvateľov.

Na základe minuloročného Sčítania obyvateľov, domov a bytov (SODB) sa 68,5 percent z celkového počtu obyvateľov Slovenskej republiky, konkrétne 3 733 783 obyvateľov Slovenska, hlási k jednej z kresťanských cirkví.¹⁸ Vzhľadom na tieto údaje je tvrdenie o tom, že Slovensko je konzervatívnou krajinou iba potvrdené. Pri skoro 70 percentách obyvateľstva hlásiacich sa ku kresťanskej viere je ťažké potvrdiť opak pretrvávajúceho konzervativizmu v našej krajine.

1.4 Registrované partnerstvá v práve Európskej únie

Európska únia sa zaviazala chrániť a podporovať ľudské práva a rovnosť vrátane práv LGBTQ+ v jej členských štátoch. Zatiaľ čo EÚ priamo neurčuje zákony alebo politiky členských štátov týkajúce sa práv LGBTQ+ a registrovaných partnerstiev, podporuje a monitoruje ich dodržiavanie štandardov EÚ v týchto oblastiach.

EÚ prijala rôzne kroky na podporu práv LGBTQ+, vrátane nediskriminácie: Charta základných práv EÚ a Zmluva o fungovaní Európskej únie zakazujú diskrimináciu z rôznych dôvodov, vrátane sexuálnej orientácie. Očakáva sa, že členské štáty budú dodržiavať tieto zásady. EÚ tiež prijala smernice zamerané na boj proti diskriminácii, vrátane diskriminácie na základe sexuálnej orientácie. Očakáva sa, že členské štáty tieto smernice transponujú do národného práva. Zatiaľ čo EÚ rešpektuje skutočnosť, že manželstvo a registrované partnerstvá spadajú do kompetencie členských štátov, podporuje jednotný prístup k právnej uznanosti a ochrane partnerských vzťahov osôb rovnakého pohlavia. EÚ podporuje vytváranie národných orgánov pre rovnosť na podporu a monitorovanie rovnosti, vrátane práv

¹⁸ TASR. "Ku kresťanským cirkvám sa hlási skoro 70 percent obyvateľov SR, ukázalo sčítanie." *Trend*, 2022, <https://www.trend.sk/spravy/krestanskym-cirkvam-hlasi-skoro-70-percent-obyvatelov-sr-ukazalo-scitanie>.

LGBTQ+, a poskytuje finančné prostriedky a podporu pre rôzne iniciatívy zamerané na podporu práv LGBTQ+ a povedomia o nich.

Je dôležité poznamenať, že členské štáty majú rôzne právne a kultúrne pozadie a EÚ by mala rešpektovať ich suverenitu pri riešení rodinných a sociálnych otázok. Zatiaľ čo EÚ ovplyvňuje a podporuje politiky v týchto oblastiach, konkrétnosti často závisia od právneho a politického prostredia každého členského štátu. V oblasti práv LGBTQ+ došlo k pokroku v mnohých členských štátoch EÚ, ale tempo a rozsah zmien sa líšia od krajiny k krajine.

Európska únia zažila progresívny vývoj vo svojej úlohe pri regulácii rodinného života od Rímskej Zmluvy (Treaty of Rome) v roku 1957. Pôvodné zameranie EÚ na rodinný život vychádzalo z ustanovení umožňujúcich voľný pohyb pracovníkov medzi členskými štátmi, čo zároveň udelilo rodinným príslušníkom právo migrovať a pripojiť sa k pracovníkovi. S časom sa tento záber rozšíril na regulácie súkromného medzinárodného rodinného práva a ochranu rodinných práv podľa Charty základných práv Európskej únie. Článok 7 zaväzuje EÚ chrániť súkromný a rodinný život, pričom článok 9 chráni právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu v súlade s národnými zákonmi.

Od roku 1957 dochádza k významným spoločenským a právnym transformáciám v súvislosti s akceptáciou a uznaním rôznorodých rodinných vzťahov, najmä partnerských vzťahov osôb rovnakého pohlavia. Ako ukazujú príspevky v tejto knihe, právne kroky na uznanie registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia a manželstiev osôb rovnakého pohlavia nevykazujú jednotnú cestu, čo vedie k výraznému právnemu rozdielu medzi členskými štátmi Európskej únie. Zatiaľ čo úloha EÚ pri regulácii rodinného života sa rozšírila, stále nemá právo dikovať obsah a štruktúru rodinných vzťahov. Preto musí reagovať na, uznať a prispôbiť sa rôznym právnym definíciám vzťahov, ktoré sa nachádzajú v členských štátoch. To je obzvlášť dôležité v kontexte, kde sú rodiny rozptýlené cez viacero jurisdikcií a spoločenské a morálne normy týkajúce sa rodiny a sexuality sa veľmi líšia, čo odhaľuje nerovnosti v kultúrnom a právnom spracovaní partnerských vzťahov osôb

rovnakého pohlavia v Európe. Reakcia EÚ na pojem registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia a absencia jednotného právneho rámca pre tento koncept ešte neboli vyčerpávajúco preskúmané alebo analyzované v rôznych oblastiach zapojenia EÚ. V troch konkrétnych scenároch - týkajúcich sa voľného pohybu osôb, nediskriminácie v zamestnaní a prípadov podaných proti EÚ jej vlastnými zamestnancami - obe legislatívne orgány EÚ a Súd Európskej únie (CJEU) uznali a riešili dôsledky registrovaných partnerstiev založených podľa národného práva v kontexte európskeho práva. Tento prebiehajúci proces pretrváva, keď viac členských štátov smeruje k prijatiu manželstva osôb rovnakého pohlavia.¹⁹

¹⁹ Cambridge University Press, registrované partnerstvá v práve Európskej únie, <https://www.cambridge.org/core/books/abs/future-of-registered-partnerships/registered-partnerships-in-european-union-law/DD6BFC6954DF6646BB265DEB2617D0EF>

2 INŠTITÚT REGISTROVANÉHO PARTNERSTVA Z POHLADU VYBRANÝCH SÚKROMNOPRÁVNÝCH VZŤAHOV

V našej krajine má každý právo vlastniť majetok. Homosexuálne páry môžu medzi sebou nadobúdať vlastníctva prostredníctvom rôznych prevodov. Podľa Občianskeho zákonníka môžu nadobúdať vlastníctvo vecí kúpou, darovacou alebo inou zmluvou.

Čo sa dedenia týka, tak za súčasnej právnej úpravy homosexuáli nie sú zahrnutí do nejakej dedičskej skupiny ako teda nejaký partneri, ale mali by byť považovaní za blízke osoby v zmysle zákona. Homosexuálne páry podľa súčasnej právnej úpravy môžu využívať inštitút darovania absolútne slobodne prostredníctvom darovacej zmluvy a tak nadobúdať do výlučného vlastníctva, taktiež nemajú vyživovaciu povinnosť manžela, čím sú na rozdiel od manželov vo výhode.

2.1 Vlastnícke práva, ich realizácia a ochrana v registrovanom partnerstve

Jedným zo základných ľudských práv je právo vlastniť. Ústavný zákon č. 460/1992 každému zaručuje právo vlastniť majetok a zaručuje rovnaký zákonný obsah a ochranu všetkých vlastníkov vlastníckeho práva.²⁰

Na realizáciu vlastníckeho práva udeľuje zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník vlastníkovi v zmysle §123 právo predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním.²¹

Na Slovensku nám formy vlastníckeho práva upravuje Občiansky zákonník ako formy tzv. výlučného, podielového a bezpodielového vlastníctva. Výlučné vlastníctvo je keď vlastníkom je iba jeden subjekt, podielové spoluvlastníctvo je keď vlastníkmi sú viaceré osoby- minimálne dve a podielom sa rozumie miera, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci, ak nie sú podiely

²⁰ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, čl. 20, // <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/20230126>.

²¹ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 123, // <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté, tak sú podiely všetkých spoluvlastníkov rovnaké.²² Bezpodielové spoluvlastníctvo vzniká len medzi manželmi a vzniká zo zákona uzavretím manželstva. Do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej ako “BSM”), patrí všetko, čo môže byť predmetom vlastníckeho práva a čo každý z manželov nadobudne od vzniku manželstva do zániku, alebo do zániku BSM, ktoré môže zrušiť súd za trvania manželstva.

Keďže na Slovensku nie je možné uzavrieť manželstvo dvoch osôb rovnakého pohlavia, tak pre homosexuálne páry nemôže vzniknúť bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.

Inštitút registrovaného partnerstva taktiež na Slovensku právne regulovaný nie je, tak zatiaľ môžu homosexuálne páry vlastniť iba vo výlučnom alebo podielovom vlastníctve a následne si realizovať svoje vlastnícke právo iba prostredníctvom podielového spoluvlastníctva.

Homosexuálne páry môžu medzi sebou nadobúdať vlastníctva prostredníctvom rôznych prevodov. Podľa §132 Občianskeho zákonníka je možné nadobúdať vlastníctvo veci kúpnu, darovacou alebo inou zmluvou.²³

Darovacou zmluvou môže darca niečo bezplatne prenechať alebo sľubovať obdarovanému a obdarovaný dar alebo sľub prijme.²⁴

Prostredníctvom kúpnej zmluvy si partneri môžu medzi sebou previesť vlastnícke právo k veci ktorú sa predávajúci zmluvou zaviazal predmet zmluvy kupujúcemu odovzdať a kupujúci sa zaväzuje kúpnu cenu zaplatiť.²⁵

²² Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, paragraf 137 odsek 1, 2, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

²³ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 132 ods. 1, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

²⁴ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 628 ods. 1, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

²⁵ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 588, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

Čo sa ochrany vlastníckych práv v registrovanom partnerstve týka, tak ochrana práv by mohla byť zabezpečená už len tým samotným inštitútom, že k sebe patria a tým pádom, by mali možnosť nadobúdať aj do inštitútu obdobného ako je bezpodielové spoluvlastníctvo.

2.2 Dedičskoprávne nároky v registrovanom partnerstve

Dedením sa vo všeobecnosti rozumie prechod majetku poručiteľa, teda zosnulého, na jeho dedičov. Do dedičstva vždy patrí to, čo existovalo ku dňu smrti poručiteľa. Kto sa dedičom stane a aký bude jeho dedičský podiel môže byť určené tromi spôsobmi, ktorými sú: na základe závetu, zákona alebo kombinácie oboch.²⁶

Občiansky zákonník priznáva právo, že ak nenadobudne dedičstvo dedič zo závetu, nastupujú namiesto neho dedičia zo zákona. Ak sa nadobudne zo závetu len časť dedičstva, nadobúdajú zvyšujúcu časť dedičia zo zákona.²⁷

Pri dedení zo zákona sa dedičia delia do štyroch skupín. Skupiny sú chronologicky nadradené. Najprv sa skúma, či sú splnené podmienky na určenie okruhu dedičov podľa prvej skupiny. Pokiaľ nemožno určiť dedičov podľa skoršej skupiny, tak potom sa preskúmajajú podmienky ďalšej skupiny. Pravidlá dedenia rôznych skupín nemožno kombinovať, takže je možné dediť iba podľa pravidiel jednej zo skupín.

Do prvej dedičskej skupiny sú zaradené deti a manžel alebo manželka poručiteľa, teda zomrelého, každý z nich dedí rovnakým dielom.²⁸

Dedenie podľa druhej skupiny nastáva ak zomrelý žiadne deti nemal alebo z akéhokoľvek dôvodu deti zomrelého, ani ich potomkovia, nededili. V takom prípade dedí manžel, poručiťovi rodičia a blízke osoby, ktoré s poručiťom žili v spoločnej domácnosti najmenej

²⁶ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 460, § 461 ods. 1, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

²⁷ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 461 ods. 2, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

²⁸ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 473 ods. 1, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

po dobu jedného roka pred smrťou a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiteľa. Dedičia druhej skupiny dedia rovnakým dielom, však najmenej polovicu dedičstva dedí vždy manžel.²⁹

Podľa tretej skupiny sa postupuje, ak by sa stalo, že by nededil manžel ani manželka, dieťa, ani rodičia poručiteľa. V takomto prípade, podľa tretej skupiny, dedia rovným dielom súrodenci poručiteľa a poručiťove blízke osoby.³⁰

Kedy neboli splnené podmienky pre dedenie v prvých troch skupinách, ktoré vymedzuje zákon, postupovalo by sa podľa pravidiel štvrtej skupiny, podľa ktorej dedia rovnakým dielom prarodičia poručiteľa, ak by ale nededil žiaden z nich, tak potom dedia rovnakým dielom deti týchto prarodičov.³¹

Dediť zo zákona môžu len fyzické osoby, na rozdiel od dedenia na základe závetu, kedy dedičom môže byť aj právnická osoba alebo štát.

Závet je jednostranným právnym úkonom, ktorým poručiťel môže pravidlá dedenia podľa zákona upraviť tak, aby bol po jeho smrti jeho majetok rozdelený v súlade s tým, ako si zosnulý želá.

Za súčasnej právnej úpravy homosexuáli nie sú zahrnutí do nejakej dedičskej skupiny ako teda nejaký partneri. V tomto sú poškodení na svojich právach, keďže nemôžu dediť ani ako druh a družka.

Mali by sa považovať za blízke osoby v zmysle zákona. Legislatívna úprava by ich zrejme posunula v dedičských skupinách vyššie, čím by sa dostali k dedeniu pomerne skorej ako v tretej dedičskej skupine.

Páry rovnakého pohlavia by v súčasnom systéme zatiaľ mohli využiť iba závet, ktorý im zabezpečí nejaké dedičské práva. Prípadne zo súčasných právnych inštitútov by mohli využiť ešte darovanie za života.

²⁹ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 474 ods. 1, 2, // <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

³⁰ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 475 ods. 1, 2, // <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

³¹ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 475a, // <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>.

Ak by teda inštitút registrovaného partnerstva na Slovensku zavedený bol, tak homosexuálne páry by mali byť zahrnuté do dedičských skupín.

2.3 Zmluvná sloboda v registrovanom partnerstve

Darovacie zmluvy a darovanie, ako jeden z inštitútov, ktorý predstavuje absolútnu zmluvnú slobodu ako aj pre homosexuálne páry, tak aj pre príbuzných a manželov je jedným z najbežnejšie využívaných právnych titulov medzi fyzickými osobami. Základnými znakmi darovania je všeobecná dobrovoľnosť a bezplatnosť, pričom bezplatnosťou sa rozumie, že obdarovaný nemá zákonnú povinnosť poskytnúť za dar odplatu. Predmetom darovania môže byť čokoľvek, môže to byť vec, právo alebo iná majetková hodnota a okrem týchto uvedených príkladov to môžu byť aj napríklad cenné papiere, patenty a iné predmety duševného vlastníctva, obchodné podiely, postúpenie pohľadávky, právo na výplatu spoluvlastníckeho podielu a v konečnom dôsledku všetko ostatné, čo má majetkový význam, teda dar môže zahŕňať aj nejaké konanie, ktorým obdarovaný niečo získava.³²

Pri manželoch treba rozlišovať dve riešenia. V prípade ak je dar vyslovene darovaný jednému z manželov, v tom prípade dar nadobúda do výlučného vlastníctva len obdarovaný manžel, aj napriek tomu, že medzi manželmi existuje bezpodielové spoluvlastníctvo manželov a bežne sa majetok nadobúda do tohto spoluvlastníctva. Ak sú obdarovaní spoločne obaja manželia, tak dar budú nadobúdať do podielového spoluvlastníctva napriek tomu, že ostatný majetok nadobúdajú do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.³³

³² JUDr. Klučková, "Darovanie." *JUDr. KLUČKOVÁ advokátka s.r.o.*, 2013, //<https://www.kluckova.sk/darovanie/>.

³³ Michalička, "Darovanie." *Právnická a administrátorská kancelária JUDr. Miroslav Michalička*, 2008, //<http://www.michalicka.sk/advokatske-sluzby/poradna-on-line/darovanie/>.

U manželov prichádza k tomu, že manželia o bežných veciach môžu každý rozhodovať samostatne, o veciach ktoré sa považujú za nie bežné, musia vždy rozhodovať spoločne a nadobúdajú do BSM, ak by to tak nebolo tak takýto úkon by bol relatívne neplatný.

Homosexuálne páry podľa súčasnej právnej úpravy môžu využívať inštitút darovania absolútne slobodne prostredníctvom darovacej zmluvy a tak nadobúdať do výlučného vlastníctva.

Keď človek nie je v manželskom zväzku, tak disponuje vlastným majetkom, podľa vlastného uváženia, ale keďže homosexuálne páry nemôžu uzatvárať manželstvo, pretože súčasná právna úprava na Slovensku neumožňuje partnerstvo pre osoby rovnakého pohlavia, tak homosexuáli sú na rozdiel od manželov oslobodení od nadobúdania do bezpodielového spoluvlastníctva manželov ako takého.

Čiže v tomto smere sú homosexuálne páry všeobecne vo výhode, pretože ak jeden z partnerov niečo nadobudne aj počas ich vzťahu alebo spolužitia, tak pri súčasných právnych inštitútoch si môžu slobodne zmluvne vytvárať záväzky ako chcú každý sám a nie sú na seba viazaní. Nadobudnutý majetok patrí výlučne tomu partnerovi a každý z partnerov si môže samostatne majetok nadobúdať a kupovať, bez toho, aby majetok patrilo aj jeho partnerovi. Pri registrovanom partnerstve by už táto ich zmluvná sloboda každého jedného bola obmedzená, lebo by už museli prihliadať aj na toho svojho registrovaného partnera.

2.4 Rodinnoprávne aspekty registrovaného partnerstva

Naša Ústava, známa ako zákon číslo 460/1992 Zb. v svojom piatom oddieli, druhej hlave, článku 41 poskytuje ústavnú ochranu manželstvu. V zmysle ustanovení Ústavy Slovenskej republiky je manželstvo vymedzené ako jedinečný zväzok medzi mužom a ženou, ktoré Slovenská republika všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Článok 41 taktiež

poskytuje zákonnú ochranu manželstva, rodičovstva, rodiny a osobitnú ochranu detí a mladistvých.³⁴

So zavedeným inštitútom registrovaného partnerstva, by síce zmena ústavy nebola nevyhnutná, ale v budúcnosti so zavedením manželstva osôb rovnakého pohlavia by muselo prísť k zmene Ústavy Slovenskej republiky. Prichádzali by rôzne otázky ohľadom našej Ústavy a možnej zmeny spomínaného článku 41. Zmena definície manželstva by mohla znieť napríklad takto: “Manželstvo je jedinečný zväzok, ktorý majú právo uzavrieť ženy a muži.” Takáto definícia manželstva by neurčovala, že manželstvo môžu medzi sebou uzavrieť iba osoby opačného pohlavia.

So zavedeným inštitútom registrovaného partnerstva by páry rovnakého pohlavia museli získať svoju právnu úpravu, ktorá by bola zakotvená v zákone o rodine a daný zákon by musel podstúpiť taktiež určitým zmenám. Zmeny by sa týkali hneď článku 1 základných zásad zákona číslo 36/2005 Z. z. o rodine.

Momentom uzavretia manželstva vznikajú manželom nielen práva, ale taktiež povinnosti v ktorých sú si rovní. Na základe zákona číslo 36/2005 Z. z. o rodine sú manželia povinní žiť spolu, byť si verní, vzájomne rešpektovať svoju dôstojnosť, pomáhať si, starať sa spoločne o deti a vytvárať zdravé rodinné prostredie.³⁵ Obidvaja manželia sú povinní starať sa o uspokojenie potrieb rodiny založenej manželstvom podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Uspokojovaním rodinných potrieb je aj osobná starostlivosť o deti a o domácnosť. O veciach týkajúcich sa rodiny rozhodujú manželia spoločne a ak sa nedohodnú o podstatných veciach, tak rozhodne na návrh jedného z manželov súd. Čo sa povolania týka, tak na jeho výkon a na pracovné uplatnenie nepotrebuje žiaden z manželov súhlas druhého manžela.³⁶ Vo veciach bežných je oprávnený zastupovať druhého manžela každý z manželov, najmä prijímať za neho bežné plnenie. Konanie jedného z manželov pri obstarávaní bežných vecí rodiny sa považuje za spoločné a nerozdielne záväzné voči

³⁴ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, čl. 41, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/>.

³⁵ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, § 18, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20230101>.

³⁶ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, § 19 ods. 1,2,3, //<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20230101>.

obidvom manželom. Medzi ďalšiu z povinností patrí aj takzvaná vyživovacia povinnosť medzi manželmi.

Uzavretím manželstva vznikajú manželom viaceré povinnosti, medzi ktoré patrí aj povinnosť starať sa o podmienky rodiny vytvorené manželstvom podľa svojich možností, schopností a majetkových pomerov. V tejto povinnosti možno vyčleniť aj vzájomnú vyživovaciu povinnosť manžela a manželky, ktorá je základným vyjadrením ich ekonomickej solidarity, ktorá trvá počas celej doby trvania manželstva, vzniká okamihom uzavretia manželstva a zaniká dňom zániku manželstva, tým môže byť deň smrti jedného z manželov, deň kedy rozsudok o rozvode manželstva nadobudne právoplatnosť alebo deň kedy je manželstvo právoplatne vyhlásené za neplatné.³⁷

Zákon o rodine ako zákon číslo 36/2005 Z. z. upravuje vyživovaciu povinnosť medzi manželmi v tretej časti, prvej hlave, štvrtom oddieli v §71, kde zákon vymedzuje, že manželia majú vzájomnú vyživovaciu povinnosť a ak jeden z manželov túto povinnosť nesplní, tak súd na návrh niektorého z manželov určí rozsah vyživovacej povinnosti tak, aby životná úroveň oboch manželov bola v zásade rovnaká. Súd pri rozhodovaní o určení rozsahu vyživovacej povinnosti prihliadne na starostlivosť o domácnosť.³⁸

Podľa zákona číslo 36/2005 Z. z. vyživovacia povinnosť medzi manželmi predchádza vyživovaciu povinnosť detí voči rodičom.³⁹

V porovnaní s manželmi, ktorí uzavreli manželský zväzok a musia si spĺňať svoje manželské povinnosti, medzi ktoré patrí vyživovacia povinnosť medzi manželmi, tak homosexuálnym párom, ktoré nie sú v manželskom zväzku, táto povinnosť nevyplýva. Homosexuáli žijúci spolu nie sú viazaní starostlivosťou o svojho partnera, akou je u manželov výživné na manžela.

³⁷ JUDr. Anovčinová, "Vyživovacia povinnosť medzi manželmi." *Lucia Anovčinová*, 2020, <https://anovcinova.sk/blog/vyživovacia-povinnost-medzi-manželmi>.

³⁸ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, § 71 ods. 1, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20230101>.

³⁹ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, § 71 ods. 2, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20230101>.

Osvojenie dieťaťa homosexuálne orientovanými párami na Slovensku zatiaľ nie je predmetom diskusií. Keďže je Slovensko stále považované za konzervatívnu krajinu, čo preukázalo aj sčítanie obyvateľov v roku 2022, v ktorom sa takmer 70% obyvateľov Slovenskej republiky hlásilo ku kresťanským cirkvám s konzervatívnymi hodnotami, tak postoj ľudí k adopciám párov rovnakého pohlavia je ešte konzervatívnejší, ako k samotnému inštitútu registrovaného partnerstva.

Otázka adopcie detí homosexuálnymi párami zatiaľ nie je predmetom diskusií, skôr sa diskusie sústreďujú najmä na presadenie toho základného inštitútu pre tieto páry ako takého. Zavedenie takéhoto inštitútu vyžaduje aj nejakú podrobnú analýzu to sociologického a psychologického hľadiska.

Ak by teda bol zavedený inštitút registrovaného partnerstva a páry rovnakého pohlavia by mohli adoptovať deti, tak by sa samozrejme musel zmeniť zákon o rodine. Čo sa vyživovacej povinnosti týka, tak partneri by podliehali vyživovacej povinnosti. V prípade, že by sa partneri rozišli, vyživovacia povinnosť voči osvojeným deťom by im zostávala.

2.5 Inštitút registrovaného partnerstva z pohľadu Európskej únie

Občania Európskej únie sa čoraz častejšie sťahujú cez štátne hranice, aby študovali, pracovali alebo si založili rodiny v rôznych krajinách EÚ. Tento trend viedol k rastúcemu počtu medzinárodných párov, žijúcich v manželstve alebo registrovanom partnerstve.

Medzinárodné páry sú páry, ktorých partneri majú odlišnú štátnu príslušnosť, bývajú v inej krajine EÚ, než je ich vlastná, alebo vlastnia majetok v rôznych krajinách. Manželské aj registrované partnerské medzinárodné páry musia efektívne spravovať svoj spoločný majetok, najmä v situáciách ako rozvod, rozchod alebo nešťastnej udalosti úmrtia jedného z partnerov.

Nariadenia EÚ sú navrhnuté tak, aby pomáhali medzinárodným párom, ktoré čelia týmto zložitým situáciám. Tieto nariadenia sa uplatňujú v 18 krajinách EÚ vrátane Švédska, Belgicka, Grécka, Chorvátska, Slovinska, Španielska, Francúzska, Portugalska, Talianska,

Malty, Luxemburska, Českej republiky, Nemecka, Holandska, Rakúska, Bulharska, Fínska a Cypru.

Tieto nariadenia stanovujú právomoc súdov pri rozhodovaní vo veciach týkajúcich sa majetku medzinárodných párov a špecifikujú uplatniteľný právny rámec na riešenie týchto otázok. Okrem toho zjednodušujú uznávanie a výkon rozsudkov alebo notárskych zápisníc pochádzajúcich z jednej krajiny EÚ pri ich predložení v inej krajine EÚ.

Dedičské práva v registrovaných partnerstvách v Európskej únii sa môžu líšiť v závislosti od krajiny, v ktorej je partnerstvo registrované. Existujú však spoločné znaky v tom, ako sa s týmito právami zvyčajne zaobchádza v rámci EÚ.

Mnohé krajiny EÚ uznávajú registrované partnerstvá na účely dedenia. To znamená, že ak jeden z partnerov v registrovanom partnerstve zomrie, pozostalý partner môže mať dedičské práva podobné dedičským právam manželov. Osobitné pravidlá a postupy sa môžu v jednotlivých krajinách líšiť.

Často sa odporúča, aby partneri v registrovaných partnerstvách spísali závetý alebo notárske zápisnice, ktorými by zabezpečili, že ich partner zdedí ich majetok. V mnohých prípadoch zákon nemusí automaticky priznávať dedičské práva partnerovi v registrovanom partnerstve, pokiaľ to nie je výslovne uvedené v závete.

Dedičské práva môžu byť dotknuté aj osobitnými podmienkami zmluvy o registrovanom partnerstve. V niektorých krajinách môže byť potrebné, aby partneri v registrovaných partnerstvách stanovili dedičské práva svojho partnera prostredníctvom vzájomnej dohody alebo osobitných právnych postupov.

Je nevyhnutné zabezpečiť, aby bolo registrované partnerstvo právne uznané v konkrétnej krajine EÚ, v ktorej je registrované. Nie všetky krajiny EÚ majú rovnaký právny rámec pre registrované partnerstvá a úroveň uznania a udelených práv sa môže líšiť.

V prípadoch cezhraničných dedičských sporov týkajúcich sa registrovaných partnerstiev sa jednotlivci môžu obrátiť na Súdny dvor so žiadosťou o objasnenie právnych predpisov EÚ a ich uplatňovania v dedičskoprávných veciach.

3 APLIKAČNÉ PROBLÉMY PRI REALIZÁCIÍ ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI

Jedným z najčastejších argumentov pre zavedenie inštitútu registrovaného partnerstva je, že páry rovnakého pohlavia majú obmedzené práva, pokiaľ ide o informácie zdravotného stavu ich partnera. Zabezpečenie ich práv by mohlo byť zatiaľ ošetrované spísaním notárskej zápisnice.

3.1 Právo na informácie o zdravotnej starostlivosti

Súčasná právna úprava sprístupňovania údajov zo zdravotnej dokumentácie priznáva právo pacienta, ktorému sa zdravotná starostlivosť poskytuje na sprístupnenie údajov zo zdravotnej dokumentácie. Ak je pacient maloletý, tak sa osobné údaje týkajúce sa jeho zdravotného stavu sprístupnia jeho zákonnému zástupcovi. V oboch týchto prípadoch sa budú údaje zo zdravotnej dokumentácie poskytovať v celom rozsahu.

Podľa zákona číslo 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov môže každý udeliť súhlas na prístup k údajom zo svojej elektronickej zdravotnej knižky v rozsahu ustanovenom zákonom číslo 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov paragrafom 5 odsekom 11 a 12. Údaje zo zdravotnej dokumentácie sa sprístupňujú bezodkladne formou nahliadania do zdravotnej dokumentácie osoby a sú sprístupnené osobe, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť, alebo zákonnému zástupcovi tejto osoby a to v celom rozsahu. Sprístupňovanie zdravotnej dokumentácie osoby je možné manželovi alebo manželke, dieťaťu alebo rodičovi alebo ich zákonnému zástupcovi po smrti tejto osoby, a to v celom rozsahu. Ak takáto osoba nie je, osobe plnoletej, ktorá s ňou žila v čase smrti v domácnosti, blízkej osobe alebo ich zákonnému zástupcovi. Nahliadať do zdravotnej dokumentácie v celom rozsahu môžu aj osoby, ktoré sú na tento úkon splnomocnené na základe písomného plnomocenstva, ďalej zákonní zástupcovia, manžel, manželka, dieťa alebo rodičia s osvedčeným podpisom podľa

zákona čísla 599/2001 Z. z. o osvedčovaní listín a podpisov na listinách obvodnými úradmi a obcami.⁴⁰

Párom rovnakého pohlavia pri hospitalizácie jedného z partnerov momentálna právna úprava neumožňuje právo na to, aby boli jednému partnerovi poskytnuté informácie o zdravotnom stave druhého partnera, pretože nie je jeho zákonný zástupca. Tieto osoby tým pádom nemajú právo sa dozvedieť o svojom partnerovi nič a z toho vznikajú nesmierne aplikačné problémy. Zas na druhej strane zdravotnícky pracovníci sú povinní zachovať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedia v súvislosti s výkonom svojho povolania. Tejto povinnosti môže zdravotníckeho pracovníka zbaviť iba, osoba, ktorej sa skutočnosti týkajú, alebo orgán príslušný na vydanie povolenia, a to na žiadosť orgánov činných v trestnom konaní a súdov, čo vymedzuje zákon číslo 578/2004 Z. z. o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.⁴¹

Z týchto informácií vyplýva, že platná legislatíva naozaj poškodzuje práva homosexuálnych párov, ale toto poškodzovanie práv sa samozrejme taktiež týka párov spolužijúcich osôb opačného pohlavia.

Riešením by mohlo byť spísanie zápisnice u notára o osvedčení právnej skutočnosti, kde by obidvaja partneri pred notárom vyhlásili, že sú osoby spolužijúce, alebo že sú blízke osoby. Zatiaľ by ich práva na informácie o zdravotnom stave ich partnera boli zabezpečené takouto notárskou zápisnicou.

⁴⁰ Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, § 25, // <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/576/20230501#paragraf-20.odsek-2>.

⁴¹ Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, o zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 80 ods. 3, 4, // <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/578/20230415>.

3.2 Návrhy de lege ferenda

Bývalí minister spravodlivosti Slovenskej republiky, pán JUDr. Viliam Karas, PhD. predstavil 19. januára 2023 dva návrhy zákonov, ktoré by mali zjednodušať život v rozličných životných situáciách. Návrhy týchto zákonov sa nedotýkajú iba párov rovnakého pohlavia, ale taktiež nezosobášených párov. Riešenia sú vypracované v dvoch samostatných zákonoch. Prvý zákon rieši fiduciárne vyhlásenia, zatiaľ čo druhý zákon, zákon o súkromných nadačných fondoch, zohľadňuje vecný zámer.

Fiduciárne vyhlásenie spočíva v tom, že osoba vyhlasovateľa prejaví pred notárom vôľu, aby niekto iný konal v jej mene ako dôverník v určitých životných situáciách stanovených zákonom. Dôverníctvo by bolo možné kedykoľvek zrušiť. Vyhlasovateľ by si mohol zvoliť aj viacerých dôverníkov, ktorí by boli usporiadaní v schéme A a B, pričom nárok by si najskôr mohol uplatniť dôverník v prvom rade a až následne dôverník v druhom rade. Dôverník by mohol vyhlásiť iba o jednej osobe, že je jej dôverníkom, pričom vyhlásenie by mohlo, ale nemuselo byť vzájomné.⁴²

Dôverník by mohol konať v štyroch nasledujúcich životných situáciách. Mohol by byť ustanovený za správcu dedičstva, pričom by však nevstupoval do dedičského práva, iba by mohol s dedičstvom nakladať, kým by nebolo ukončené dedičské konanie. Taktiež by mohol byť ustanovený za poručníka alebo opatrovníka detí zosnulého, pričom súd by týmto ustanovením nebol viazaný a mohol by dieťa zveriť aj inej, vhodnejšej osobe. Dôverník by mohol môcť konať aj v prípade získavania informácií o zdravotnom stave vyhlasovateľa a poskytovania informovaného súhlasu s poskytnutím zdravotnej starostlivosti a v prípade potreby zastupovania vyhlasovateľa v bežných veciach, okrem predaja majetku a podobného. V rámci tohoto nového inštitútu by mohol bude pre dôverníka vzniknúť nárok na ošetrovné, alebo nárok na príspevok na opatrovanie osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Do úvahy

⁴² Nemcová, "Návrh zákona na zlepšenie postavenia nezosobášených párov." *Právnické noviny*, 2023, // <https://www.pravnenoviny.sk/navrh-zakona-na-zlepsenie-postavenia-nezosobasenyh-parov>.

by prichádzalo aj uplatnenie výnimky zo zamestnávania partnera a poskytnutie voľna zamestnávateľom v prípade úmrtia rodinného príslušníka.⁴³

Návrh zákona o súkromných nadačných fondoch by zjednodušil majetkové vzťahy na Slovensku, riešil by širokú paletu majetkových vzťahov v rodinných podnikoch, v spoločnom podnikaní blízkych osôb, napríklad ako to, že dôverník by mohol spravovať majetok jemu blízkej osoby, na čo má zatiaľ právo len rodinný príslušník. „Zámerom predkladateľa je obnoviť v právnom poriadku osvedčené európske nástroje po vzore trustov/zvereneckých fondov, ktoré umožnia občanom efektívnu správu majetku, jeho ovládanie a vhodnú distribúciu rodine ako aj iným osobám dôležitým pre súčasných majiteľov.“⁴⁴

Zavedením právneho inštitútu dôverníka by boli výrazne posilnené práva párov rovnakého pohlavia, ale aj párov spolužijúcich osôb opačného pohlavia hlavne v oblasti získavania informácií o zdravotnom stave partnera.

3.3 Práva registrovaných partnerov na prístup k informáciám o svojom partnerovi

Práva na prístup k informáciám o zdravotnom stave jedného z partnerov sa môžu líšiť v závislosti od konkrétnej legislatívy v krajine, v ktorej je partnerstvo registrované, ako aj od politik poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sú zvyčajne viazaní prísnymi predpismi o ochrane súkromia, ktoré chránia dôvernosť údajov pacienta. To znamená, že nesmú nikomu poskytnúť informácie o zdravotnom stave pacienta bez jeho výslovného súhlasu alebo pokiaľ zákon nepovoľuje takéto sprístupnenie informácií.

⁴³ Nemcová, "Návrh zákona na zlepšenie postavenia nezosobášených párov." *Právnické noviny*, 2023, // <https://www.pravnenoviny.sk/navrh-zakona-na-zlepsenie-postavenia-nezosobasenyh-parov>.

⁴⁴ Tlačová správa Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky - <https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3774/#>

Aby sa zabezpečilo, že registrovaný partner má právo na prístup k zdravotným informáciám svojho partnera a na rozhodovanie o zdravotnej starostlivosti v jeho mene, odporúča sa vytvoriť právne dokumenty, ako je splnomocnenec pre zdravotnú starostlivosť alebo plná moc pre zdravotnú starostlivosť. Tieto dokumenty udeľujú registrovanému partnerovi zákonné oprávnenie konať v mene druhého partnera v záležitostiach zdravotnej starostlivosti.

Registrovaní partneri môžu mať v mnohých krajinách uznané podobné práva týkajúce sa prístupu k informáciám o zdravotnom stave svojho partnera ako manželské páry. Rozsah uznania a osobitné právne požiadavky sa však môžu líšiť.

V situáciách, ktoré si vyžadujú okamžitý lekárske zákrok, môžu poskytovatelia zdravotnej starostlivosti konať v najlepšom záujme pacienta, aj keď neexistujú žiadne oprávnenia podložené právnym dokumentom. Vždy je však najlepšie mať právomoci registrovaného partnera podložené splnomocnením, alebo iným dokumentom potvrdzujúcim jeho oprávnenie konať v mene druhého partnera.

4 KOPMARÁCIA VYBRANÝCH PRÁVNÝCH ÚPRAV VO VZŤAHU K REGISTROVANÉMU PARTNERSTVU A VYBRANÝM SÚKROMNOPRÁVNÝM INŠTITÚTOM

Chceli sme poukázať na významné rozdiely v právnej regulácii registrovaných partnerstiev v Českej republike, ktorá je susedom Slovenska a na rozdiel od nás má upravený právny inštitút registrovaných partnerstiev vo svojom právnom systéme, a taktiež sme sa chceli pozrieť na porovnanie s Dánskom, ktoré bolo prvou krajinou na svete, ktorá zaviedla parlamentný zákon umožňujúci dvom osobám rovnakého pohlavia vstúpiť do registrovaného partnerstva. Potom sme porovnávali právny rámec registrovaných partnerstiev v iných členských štátoch Európskej únie, ako napríklad vo Francúzsku, Taliansku, Rakúsku a Nemecku.

4.1 Česká republika

Česká republika, na rozdiel od Slovenska, patrí z hľadiska práv LGBTI+ komunity medzi liberálne krajiny strednej Európy.

Zákon o registrovanom partnerstve, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2006, vo svojej pôvodnej podobe bol rozdelený do dvadsiatich častí, pričom samotné znenie zákona tvorila prvá časť a zvyšné časti sa týkali zmien v dotknutých a súvisiacich právnych predpisoch. Registrované partnerstvo zákon definuje ako trvalé spoločenstvo dvoch osôb rovnakého pohlavia vzniknuté spôsobom zákonom stanoveným spôsobom.⁴⁵ Ide o upravenú definíciu manželstva, prispôbenú pre účel zákona.

Partnerstvo sa rovnako ako manželstvo uzatvára formou súhlasného vyhlásenia, že osoby vstupujú do partnerstva. Takéto vyhlásenie môže byť urobené výlučne pred matričným úradom a nemožno ho urobiť prostredníctvom orgánu cirkvi alebo inej náboženskej spoločnosti. Pre každý kraj je stanovený jeden matričný úrad kompetentný na prijatie

⁴⁵ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partneroch a o zmene niektorých súvisiacich zákonů, § 2 ods. 1, <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

vyhlásenia osôb vstupujúcich do partnerstva a miestna príslušnosť je viazaná na miesto trvalého pobytu aspoň jednej z osôb, ktoré chcú uzavrieť registrované partnerstvo. Pre osoby, ktoré nie sú prihlásené trvalým pobytom na území Českej republiky, je špeciálnym úradom Úrad mestskej časti Brno-stred.⁴⁶

Zákon nevyžaduje slávnostnú formu ani prítomnosť svedkov pri predmetnom akte uzavretia partnerstva. Tým sa partnerstvo líši od aktu uzavretia manželstva, ktoré je tradične späté s ceremóniou a slávnostnou formou a prítomnosť svedkov je preň typickou a povinnou súčasťou.

Formálne musia osoby, ktoré plánujú urobiť vyhlásenie o vstupe do partnerstva, splniť rovnaké požiadavky ako snúbenci, pokiaľ ide o preukázanie totožnosti a osvedčenie o štátnej príslušnosti. Občania členských štátov Európskej únie musia navyše preukázať aj právnu spôsobilosť na vstup do partnerstva a potvrdenie o osobnom stave, aby sa vylúčila súbežná existencia viacerých manželstiev alebo partnerstiev. Podmienkou na vstup do partnerstva podľa zákona je, že aspoň jedna z osôb, ktoré plánujú urobiť vyhlásenie o vstupe do partnerstva, je občanom Českej republiky, na rozdiel od manželstva, ktoré na území Česka môžu uzavrieť dvaja cudzinci. Dôvod pre vylúčenie cudzincov z uzavretia partnerstva v Českej republike je skutočnosť, že neexistuje jednotný prístup k registrovanému partnerstvu vo svete a preto nie je možné umožniť cudzincom uzavrieť partnerstvo, keď ich krajina pôvodu neuznáva existenciu registrovaného partnerstva. Zo vstupu do partnerstva sú vylúčené aj osoby príbuzné v priamom rade, súrodenci, osoby mladšie ako osemnásť rokov, osoby, ktoré nemajú spôsobilosť na právne úkony a osoby, ktoré už predtým manželstvo uzavreli alebo vstúpili do registrovaného partnerstva alebo zväzku podobnému a toto manželstvo alebo zväzok stále trvá.⁴⁷

Právny úkon vyhlásenia vstupu do partnerstva je ukončený zápisom do knihy registrovaných partnerstiev, ktorá existuje súbežne s knihou manželstiev a potvrdzuje

⁴⁶ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partneroch a o zmene některých souvisejících zákonů, § 3, <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

⁴⁷ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partneroch a o zmene některých souvisejících zákonů, paragraf 4, <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

skutočnosti alebo záznamy na základe protokolu o vyhlásení a verejných listín. Kniha manželstiev je v zásade neverejná. Zapísanie registrovaného partnerstva je voliteľné. Pokiaľ občan pri podaní žiadosti o vydanie občianskeho preukazu uvedie, že si nepraje mať zapísaný údaj o registrovanom partnerstve, tak sa tento údaj do občianskeho preukazu nenapíše. Zápisy do knihy sú prejavom verejnoprávných aspektov zákona o registrovanom partnerstve číslo 115/2006 Sb.⁴⁸

Vyhlásenie osôb vstupujúcich do partnerstva je odlišné od vyhlásenia snúbencov, pretože nie je vyžadovaná vzájomná znalosť majetkových pomerov ani zdravotného stavu a to z toho dôvodu, že vstup do partnerstva nemá vplyv na existujúce majetkové pomery partnerov.

Neexistenciu a neplatnosť partnerstva vyhlasuje súd na základe návrhu osoby, ktorá má právny záujem o vec, prípadne aj bez návrhu. Dôvodom na vyhlásenie neexistencie partnerstva je chyba vo vyhlásení, teda vo vyjadrení vôle, alebo omyl týkajúci sa právneho úkonu vzniku partnerstva, alebo chyba spočívajúca v nesplnení podmienok stanovených zákonom. Takáto situácia môže nastať, ak ani jedna osoba nebola v čase vyhlásenia občanom Českej republiky, alebo ak osoba úmyselne poskytla nepravdivé údaje v dokladoch požadovaných pre vstup do partnerstva. Partnerstvo vyhlásené za neplatné zaniká ex tunc a považuje sa, akoby ani nevzniklo. Partnerstvo nevznikne ani v prípade, ak osoba už predtým manželstvo alebo partnerstvo uzavrela a to stále trvá. "Nové" partnerstvo by síce bolo neplatné, avšak neboli by s ním spojené dôsledky, ktoré trestný zákon spája s existenciou dvojitého manželstva.⁴⁹ Táto skutočnosť bola prehliadaná prekladateľmi návrhu tohto zákona a doposiaľ nebola vykonaná žiadna úprava, ktorá by zohľadnila spoločensky nežiadúce aspekty vstupu do partnerstva počas trvania manželstva alebo partnerstva, respektíve iného obdobného zväzku. Beztretnosť uzatvárania partnerstva počas trvania

⁴⁸ Burešová, "Rodičovstvo a partnerstvá gayů a leseb v českém práve." *Sociologický ústav Akademie věd České republiky*, str. 41-43, 2020, // https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/buresova-rodicovstvi_a_partnerstvi_gayu_a_leseb_v_ceskem_pravu.pdf.

⁴⁹ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, paragraf 194

podobného zväzku môže byť zneužitá na účely podvodov, preto si v súčasnosti platný trestný zákonník vyžaduje úpravu.⁵⁰⁵¹

Partneri v registrovanom partnerstve v Čechách majú rovnaké práva a povinnosti a o záležitostiach partnerského spoluzitia rozhodujú obaja partneri spoločne. V prípade ak by sa nedohodli na základných veciach, tak na návrh jedného z nich rozhodne súd.

V bežných veciach jedného partnera je druhý partner oprávnený ho zastupovať, najmä čo sa týka prijímania bežných plnení. Pri nadobúdaní bežných vecí partnerstva, konanie jedného partnera zaväzuje obidvoch partnerov spoločne a nerozdielne, toto platí pre záväzky vzniknuté počas trvania partnerstva, aj v prípade, že partnerstvo následne bolo vyhlásené za neplatné alebo zaniklo. Toto neplatí, ak iná osoba vedela, že druhý partner výslovne vylúčil účinky vyplývajúce z týchto odsekov voči nej.⁵²

Právna úprava, v dôsledku ktorej by uzavretím registrovaného partnerstva ex lege vzniklo spoločné vlastníctvo partnerov, neexistuje. Tým zostáva zachované ich vlastníctvo v takom rozsahu, v akom sa nachádzalo pred uzavretím registrovaného partnerstva a zmena spoločenského postavenia na tom nič nemení. Napriek tomu má osoba, ktorá uzavrela registrované partnerstvo v oblasti dedenia postavenie manžela/manželky a v prípade smrti a dedenia zo zákona patri do prvej dedičskej triedy a dedí majetok zosnulého partnera.⁵³

Medzi práva a povinnosti partnerov patrí aj inštitút výživného. Zákon im stanovuje priamu výživovaciu povinnosť, ktorá obdobne ako v prípade manželstva predchádza výživovacej povinnosti detí. V prípade, ak by si jeden z partnerov nesplnil svoju výživovaciu

⁵⁰ Burešová, "Rodičovstvo a partnerstvá gayů a leseb v českém práve." *Sociologický ústav Akademie věd České republiky*, str. 44-45, 2020, // https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/buresova-rodicovstvi_a_partnerstvi_gayu_a_leseb_v_ceskem_pravu.pdf.

⁵¹ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovanom partnerstve a o zmene některých souvisejících zákonů, hlava III, // <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

⁵² Zákon č. 115/2006 Sb. Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, paragraf 8, 9, // <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

⁵³ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partnerech a o změně některých souvisejících zákonů, § 8, 9, // <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

povinnosť, súd na návrh jedného z partnerov určí rozsah vyživovacej povinnosti s ohľadom na starostlivosť a o spoločné domácnosti.⁵⁴

V prípade ak by partnerstvo bolo zrušené, bývalý partner môže požadovať od druhého bývalého partnera, aby mu prispieval na výživné podľa svojich možností, schopností a majetkových pomerov. Pri zrušení partnerstva nie je požadované zachovanie rovnakej životnej úrovne pre obidvoch partnerov. Podmienkou pre priznanie výživného je, že žiadateľ nie je schopný sa sám živiť. Súd môže rozhodnutím priznať partnerovi, ktorému bola zrušením partnerstva spôsobená závažná ujma a ktorý sa nepodieľal na rozvrátení partnerstva, aby mu druhý bývalý partner prispieval rovnako, ako keby partnerstvo nebolo zrušené, čím sa mu kompenzuje morálna a ekonomická ujma. Všeobecne platí, že takáto povinnosť môže trvať najviac tri roky od zrušenia partnerstva. Aj medzi bývalými partnermi platí, že vyživovacia povinnosť bývalého partnera predchádza vyživovacej povinnosti rodičov voči deťom. Zákon spája zánik vyživovacej povinnosti s tromi skutočnosťami. Prvou z nich je smrť alebo vyhlásenie za mŕtveho povinného partnera. Druhou je uzavretie manželstva alebo iného partnerského spolužitia oprávneného. Tretím spôsobom zániku vyživovacej povinnosti je podľa zákona uzavretím písomnej zmluvy medzi bývalými partnermi, na základe ktorej bude vyplatená oprávnenému partnerovi jednorazová čiastka.⁵⁵

Pre určenie výšky výživného je nevyhnutné najskôr zistiť majetkové pomery oboch partnerov, ich potreby, schopnosti a možnosti. Súd potom skúma, či sa povinný partner nevzdal výhodnejšieho zamestnania alebo inej zárobkovej činnosti alebo majetkového prospechu. Ak tak urobil bez vážneho dôvodu, súd toto konanie zohľadní vo svojom rozhodnutí. Medzi skúmané skutočnosti patrí aj zistenie, či povinný nepodstupuje nepriemerné majetkové riziká. S ohľadom na tieto skutočnosti potom súd stanoví výšku výživného. Výživné musí zásadne zodpovedať dobrým mravom a poskytuje sa v opakujúcich sa pravidelných dávkach. Ak sa partneri dohodnú na zarátaní vzájomných pohľadávok voči

⁵⁴ Mgr. Tomanová, "Dědictví a vše, co o něm potřebujete vědět.", *Práv pro všechny*, [//https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/dedictvi/](https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/dedictvi/).

⁵⁵ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partneroch a o zmene niektorých súvisiacich zákonov, § 11, <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

výživnému, taká dohoda je prípustná. Zákon neustanovuje žiadne povinné požiadavky na formu ani obsah takej dohody. Z nasledovného teda môžeme usúdiť, že forma dohody môže byť aj ústna a obsahom dohody môže byť len určenie pohľadávky a súhlas s jej zarátaním. Výživné v registrovanom partnerstve vychádza z obdobnej úpravy ako výživné manželov, preto na neho možno primerane uplatniť súdnictvo a výkladové stanoviská týkajúce sa vyživovacej povinnosti manželov. Právo na výživné sa nepremlčuje, avšak opakujúce sa jednotlivé plnenia môžu podliehať premlčaniu. Súd prizná výživné najskôr dňom začatia súdneho konania.⁵⁶⁷

Zánik registrovaného partnerstva podľa zákona číslo 115/2006 Sb. Nastáva smrťou jedného z partnerov alebo vyhlásením jedného z partnerov za mŕtveho alebo zrušením partnerstva rozhodnutím súdu.⁵⁸

Trvalé spolužitie dvoch osôb právna úprava v Českej republike rozdeľuje z hľadiska vzájomných práv a povinností na tri právne skupiny. Prvou formou je neformálne spolužitie, ktoré sa nazýva konkubinát. Ide o vzťah muža a ženy, ako aj vzťah muža a muža alebo ženy a ženy. Druhou formou je registrované partnerstvo, ktoré predstavuje formalizovaný zväzok dvoch mužov alebo dvoch žien. Registrované partnerstvo v Česku nevzniká medzi mužom a ženou. Treťou a najviac chránenou formou spolužitia je manželstvo, ktoré aj naša právna úprava pozná ako zväzok muža a ženy.

Konkubinátne spolužitie je charakteristické tým, že ide o rodovo neutrálne, ale zároveň neformálne spolužitie dvoch osôb. Právny poriadok konkubinátnemu spolužitiu priznáva len nevyhnutné práva a povinnosti. Ide o predpisy sociálneho zabezpečenia, trestného práva a rôzne ustanovenia občianskeho zákonníka. Takéto spolužitie obvykle

⁵⁶ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partneroch a o zmene niektorých súvisiacich zákonov, § 12, // <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>.

⁵⁷ Burešová, "Rodičovstvo a partnerstvom gayů a leseb v českém práve." *Sociologický ústav Akademie věd České republiky*, str. 45-49, 2020, // https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/buresova-rodicovstvi_a_partnerstvi_gayu_a_leseb_v_ceskem_pravu.pdf.

⁵⁸ Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partneroch a o zmene niektorých súvisiacich zákonov, § 14, // <https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>

predchádza samotnému formalizovanému zväzku, teda registrovanému partnerstvu alebo manželstvu.

V rámci českej právnej úpravy predstavuje manželstvo trvalý zväzok dvoch osôb rozdielneho pohlavia. Podľa ustanovení §655 zákona číslo 89/2012 Sb., známeho ako „Občiansky zákoník“ je manželstvo trvalým zväzkom muža a ženy vzniknutým spôsobom, ktorý ustanovuje zákon. Ustanovenia v §655 až §770, ktoré sa týkajú manželstva, nepriamo vyjadrujú, že manželstvo nemá byť zväzok dvoch osôb rovnakého pohlavia. Predpokladá sa jeho trvalosť. Podľa §687 občianskeho zákonníku sú manželom priznané rovnaké práva a rovnaké povinnosti. Manželia prispievajú na potreby života rodiny a domácnosti podľa svojich osobných a majetkových pomerov, schopností a možností s cieľom zabezpečiť porovnateľnú životnú úroveň všetkých členov rodiny.⁵⁹ Pre manželov je zavedené špecifické majetkové právo vo forme spoločného majetku manželov alebo podľa režimu dohodnutého manželmi alebo režimu založenému rozhodnutím súdu. Spoločný majetok manželov je všetko, čo patrí manželom a má majetkovú hodnotu a patrí tam všetko, čo akýkoľvek z manželov nadobudne počas trvania manželstva. Zákon vylučuje zo spoločného majetku veci osobnej potreby, dary atď. Spoločný majetok sú aktíva, ale aj dlhy. Právo hospodáriť so spoločným majetkom, nakladať s ním a užívať jeho plody a výnosy náleží obom manželom.⁶⁰

Po zániku manželstva sa nadobudnutý majetok vyporiadava, vzniká z neho buď výlučné vlastníctvo jedného z manželov, alebo sa zo spoločného majetku stáva podielové spoluvlastníctvo.

V Českej republike homosexuálna rodina, inak aj homoparentálna rodina, nemá v právnom poriadku jednoznačnú existenciu. Zákon o registrovanom partnerstve ani súvisiaca právna úprava neuznáva nepriznáva sociálnemu rodičovi žiadne práva k biologickému dieťaťu jeho partnera. Homoparentálna rodina nemá oporu v právnej úprave a jej vznik a existencia je odvodzovaná analogicky právnym výkladom.

⁵⁹ Zákon č. 89/2012 Z. z. Občiansky zákoník, § 690, // <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>.

⁶⁰ Zákon č. 89/2012 Z. z. Občiansky zákoník, § 708-710, // <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>.

Ustanovenie §13 zákona o registrovanom partnerstve je de facto jediným ustanovením, ktoré priamo v základnom predpise pripúšťa, že takáto rodina môže existovať a zároveň stanovuje jej základnú právnu ochranu. Paragraf 13 stanovuje, že obe osoby v partnerstve sú povinné podieľať sa na výchove detí, ktoré s nimi žijú v spoločnej domácnosti.⁶¹

4.2 Dánsko

V roku 1989 bolo Dánsko prvou krajinou na svete, ktorá zaviedla zákon parlamentu, ktorý umožnil dvom osobám rovnakého pohlavia uzavrieť registrované partnerstvo. Zákon nadobudol účinnosť 1. októbra 1989, čím je to už skoro 34 rokov, čo páry rovnakého pohlavia môžu uzatvárať registrované partnerstvá.⁶²

Novelou zákona o manželstve v roku 2012 bolo párom rovnakého pohlavia v Dánsku priznané právo uzavrieť manželstvo v evanjelicko-luteránskej cirkvi za rovnakých podmienok ako heterosexuálne páry.

Dánske rodinné a dedičské právo upravuje tri modely vzťahov párov. Prvým je manželstvo osôb opačného alebo rovnakého pohlavia. Druhým je registrované partnerstvo medzi osobami rovnakého pohlavia a tretím je partnerské spoluzitie osôb opačného pohlavia alebo rovnakého pohlavia.

Manželstvo osôb rovnakého a opačného pohlavia je v Dánsku povolené na základe dobrovoľného aktu medzi dvoma slobodnými osobami, ktoré sú plnoleté, spôsobilé na právne úkony a osoby nie sú v príbuzenskom vzťahu. Manželstvo je právne uznané a má rovnakú právnu ochranu ako manželstvá heterosexuálnych párov.

⁶¹ Burešová, "Rodičovstvo a partnerstvá gayů a leseb v českém práve." *Sociologický ústav Akademie věd České republiky*, str. 69, 2020, // https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/buresova-rodicovstvi_a_partnerstvi_gayu_a_leseb_v_ceskem_pravu.pdf.

⁶² Lund-Andersen, "Registrované partnerstvo v Dánsku.", *Cambridge University Press*, 2018, //<https://www.cambridge.org/core/books/abs/future-of-registered-partnerships/registered-partnerships-in-denmark/DE7645D60210C367D9CA3985A74177DF>.

Pred zavedením manželstiev osôb rovnakého pohlavia malo Dánsko pre páry rovnakého pohlavia zavedený právny inštitút registrovaného partnerstva. Tieto partnerstvá ponúkali mnohé zákonné práva a ochranu ako manželstvo. Od uzákonenia manželstiev rovnakého pohlavia už nie je možné uzatvárať nové registrované partnerstvá. Existujúce registrované partnerstvá si naďalej uznávajú podľa dánskeho práva.⁶³

Páry rovnakého pohlavia majú právo na spoločnú adopciu detí. Od roku 2019 dánsky právny poriadok umožňuje spoločnú adopciu pámi rovnakého aj opačného pohlavia, čím sa zaisťujú rovnaké práva pre všetky páry bez ohľadu na sexuálnu orientáciu.

Za posledné roky došlo v Dánsku k pokroku v súvislosti s "dúhovými rodinami". Dánsky parlament v roku 2022 schválil zákon, z ktorého vyplýva, že lesbické páry už nemusia dokazovať, ako bolo ich dieťa počaté a tak sa partnerka tehotnej ženy automaticky stane "spolumatkou" a tým je zákonným rodičom dieťaťa.⁶⁴

4.3 Francúzsko

Dňa 23. apríla 2013 sa Francúzsko zapísalo do histórie tým, že sa stalo 14. krajinou, ktorá legalizovala manželstvo pre páry rovnakého pohlavia. Po vyčerpávajúcej 136-hodinovej vášnivej diskusii francúzske Národné zhromaždenie úspešne schválilo prelomovú legislatívu známu ako "mariage pour tous" (manželstvo pre všetkých). Tento historický zákon nielenže udelil párom rovnakého pohlavia právo uzavrieť manželstvo, ale tiež im umožnil adoptovať si deti.

Francúzsko neuznalo registrované partnerstvá rovnakým spôsobom ako niektoré iné krajiny, ale prijalo právny rámec nazývaný "PACS" (Pacte civil de solidarité), ktorý je

⁶³ Dánsky zákon o registrovanom partnerstve, <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/1989/372>.

⁶⁴ "Dánsko - krajina veľmi priateľská k LGBT+.", Denmark.dk, <https://denmark.dk/society-and-business/denmark-a-very-lgbt-friendly-country>.

podobný registrovanému partnerstvu alebo partnerstvu typu druh alebo družka v niektorých iných krajinách. PACS umožnil nezosobášeným párom, rovnakého aj opačného pohlavia, aby bol ich vzťah právne uznaný. Poskytoval niektoré právne ochrany a výhody, ktoré sú zvyčajne spojené s manželstvom, ako sú dedičskopávne a určité daňové výhody.

Dohoda PACS je formálna zmluva, ktorú je možné zaregistrovať u francúzskej vlády. Partnerom poskytuje právne uznanie a ochranu. Nie je to však to isté ako manželstvo a medzi PACS a manželstvom existujú určité právne a daňové rozdiely.

PACS, čo znamená Pacte Civil de Solidarité alebo zmluva o partnerstve typu druh alebo družka, je k dispozícii pre jednotlivcov rovnakého alebo opačného pohlavia, ktorí buď nemôžu alebo sa rozhodnú neuzavrieť tradičné manželstvo. Je dôležité poznamenať, že aspoň jeden z partnerov musí byť francúzskym občanom. PACS nemení existujúci zákon o adopcii a manželstve.

Napriek tomu PACS slúži ako prostriedok na ponúknuť dodatočnej ochrany a stability párom, ktoré sa rozhodnú pre tento typ zväzku. PACS, uznaný a sankcionovaný francúzskou vládou, poskytuje záruky v rôznych aspektoch vrátane bývania, majetku, finančného stavu, sociálneho zabezpečenia a zamestnanosti a povinností partnerov. Pokiaľ ide o bývanie, ak partner, ktorý má uzavretú nájomnú zmluvu, opustí druhého partnera alebo zomrie, nájomná zmluva sa automaticky prevedie na druhého partnera.

Pokiaľ ide o majetok, pokiaľ nie je uvedené inak, predpokladá sa, že majetok je v spoločnom vlastníctve oboch partnerov v rovnakej miere.

Pokiaľ ide o finančný stav, partneri PACS majú možnosť podať spoločné daňové priznanie k dani z príjmu počnúc tretím rokom ich formálneho partnerstva, čo ich robí oprávnenými na špecifické daňové úľavy neskôr.

Pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie a zamestnanosť, jeden z partnerov má nárok na dávky sociálneho zabezpečenia a zdravotného poistenia druhého partnera. Okrem toho majú

obaja partneri privilegium požiadať o súčasnú dovolenku. V prípade smrti jedného z partnerov má pozostalý partner nárok na určitú formu rodičovskej dovolenky.

Pokiaľ ide o povinnosti, od partnerov sa vyžaduje, aby si navzájom poskytovali vzájomnú a materiálnu podporu. Zdieľajú zodpovednosť za spoločne vzniknuté dlhy, ako aj za pokrytie každodenných životných nákladov a výdavkov na bývanie.

4.4 Taliansko

S účinnosťou od 5. júna 2016 bol zákon č. 76 z 20. mája 2016 s názvom "Regulácia registrovaných partnerstiev pre jednotlivcov rovnakého pohlavia a nariadenie o spolužití" (uverejnený v úradnom vestníku č. 118 21. mája 2016) začlenený do talianskeho právneho rámca.

Právne predpisy upravujú dva aspekty: právny vzťah medzi dvoma osobami rovnakého pohlavia, ktorý sa označuje ako "registrované partnerstvo", a režim spolužitia dvoch osôb bez ohľadu na to, či sú rovnakého alebo odlišného pohlavia.

Registrované partnerstvo predstavuje právny vzťah medzi osobami rovnakého pohlavia, ktorý vedie k zmene ich osobného stavu. V prípade talianskeho občana, ktorý chce uzavrieť registrované partnerstvo v zahraničí, tento proces zahŕňa podanie žiadosti na príslušnom talianskom konzulárnom úrade podľa miesta jeho bydliska. Zároveň majú obe strany pri uzavretí registrovaného partnerstva možnosť v prípade potreby deklarovať výber spoločného priezviska a/alebo majetkového usporiadania. Registrované partnerstvá začaté na talianskom konzulárnom úrade sú zaznamenané v registri osobného stavu obce, v ktorej je taliansky občan úradne zaregistrovaný v AIRE (registri Talianov s bydliskom v zahraničí).

V súlade s Viedenským dohovorom o konzulárnych stykoch z roku 1963 môže taliansky konzulárny úrad konať ako matrikár za predpokladu, že zákony a iné právne predpisy hostiteľskej krajiny nepredstavujú žiadnu prekážku. Preto nemusí byť vždy zaručená možnosť uzavrieť registrované partnerstvá v zahraničí.

V Taliansku je možné úradne zaznamenať sobášne listy alebo podobné zväzky medzi jednotlivcami rovnakého pohlavia, najmä tie, ktoré vznikli v cudzích jurisdikciách, za predpokladu, že aspoň jedna z týchto osôb je talianskym štátnym príslušníkom. V talianskom právnom rámci majú tieto osvedčenia váhu registrovaného partnerstva, ako sa uvádza v zákone č. 76/2016.

Spolužitie upravuje zákon č. 76/2016. V porovnaní s registrovanými partnerstvami má spolužitie odlišný charakter, pretože nemení občiansky stav partnerov. Namiesto toho je regulovaný výlučne v rámci systému občianskeho registra. Taliansky občan žijúci v zahraničí má možnosť oficiálne vyhlásiť "de facto spolužitie" s osobou rovnakého alebo opačného pohlavia, ktorá býva na rovnakej zahraničnej adrese. Toto vyhlásenie sa môže urobiť na príslušnom konzulárnom úrade podľa miesta bydliska jednotlivca a je v súlade s usmerneniami ministerstva vnútra, najmä ak sú obe strany registrované v tej istej obci AIRE. Po predložení vyhlásenia o "skutočnom spolunažívaní" má talianska obec právomoc vydať osvedčenie potvrdzujúce založenie spoločnej domácnosti na účely registrácie obyvateľstva.

Okrem toho existuje možnosť dohody alebo zmluvy o spolužití. Taliansky občan s bydliskom v zahraničí, ktorý spĺňa osobitné kritériá, môže na konzulárnom úrade uzavrieť "dohodu alebo zmluvu o spolužití", ako sa uvádza v odseku 50 zákona č. 76/2016. Prípadne môžu požiadať o overenie podpisov tejto zmluvy. Zmluva o spolužití sa zaoberá výlučne finančnými a majetkovými záležitosťami. Jeho regulácia podlieha talianskemu právu, ak sú obe zúčastnené strany talianskymi občanmi alebo obyvateľmi Talianska. Ak však obe strany majú rozdielnu štátnu príslušnosť a bývajú v cudzej krajine, rozhodným právom bude právo príslušnej zahraničnej jurisdikcie.⁶⁵

⁶⁵ Ministerstvo zahraničných vecí a medzinárodnej spolupráce, registrované partnerstvá, <https://www.esteri.it/en/servizi-consolari-e-visti/italiani-all-estero/stato-civile/unioni-civili/>

4.5 Rakúsko

Od 1. januára 2010 Rakúsko umožnilo osobám rovnakého pohlavia uzatvárať registrované partnerstvá. Od 1. januára 2019 majú páry rovnakého aj opačného pohlavia možnosť uzavrieť popri inštitúte manželstva aj inštitút registrovaného partnerstva.⁶⁶

V registrovanom partnerstve sa dve osoby zaväzujú k dlhodobému vzťahu spolužitia so zákonnými právami a povinnosťami voči sebe navzájom. Uzatvorenie registrovaného partnerstva si vyžaduje, aby sa obaja partneri spoločne dostavili na matričný úrad. V tomto procese matrikár oslovuje každého partnera individuálne s otázkou, či si želá uzavrieť registrované partnerstvo. Tieto otázky sa kladú v prítomnosti dvoch svedkov alebo menej, ak je to žiaduce. Ak obaja partneri odpovedia kladne, matrikár ich právne vyhlási za registrovaných partnerov. Je tiež možné formalizovať registrované partnerstvo na inom mieste, ako je oficiálny matričný úrad, za predpokladu, že zvolené miesto vhodnosti odráža význam partnerstva. Matrikár zaznamená uzavretie registrovaného partnerstva písomne.

Na uzavretie registrovaného partnerstva musia byť splnené určité podmienky. Obe osoby musia byť plnoleté. Musia spĺňať kritériá oprávnenosti na registrované partnerstvo. Žiadna zo strán by nemala mať platné manželstvo. Žiadna zo strán by už nemala mať platné registrované partnerstvo. Nemal by existovať žiadny priamy rodinný vzťah a jednotlivci by nemali byť súrodenci, ani nevlastný, ani by nemali mať adoptívny vzťah medzi sebou.⁶⁷

⁶⁶ Rakúsky generálny konzulát Los Angeles, registrované partnerstvo, <https://www.bmeia.gv.at/en/austrian-consulate-general-los-angeles/service-for-citizens/civil-status-family/registered-partnerships>

⁶⁷ Oesterreich.gv.at, Všeobecné informácie o registrovaných partnershipoch, https://www.oesterreich.gv.at/en/themen/familie_und_partnerschaft/eingetragene_partnerschaft/Seite.1890100.html

4.6 Nemecko

Podľa nemeckého rodinného práva a dedičského práva existujú tri formy uznaných zákonných partnerstiev pre páry. Prvým je manželstvo medzi osobami opačného a rovnakého pohlavia. Potom existuje registrované partnerstvo medzi osobami rovnakého pohlavia, ale iba ak bolo registrované partnerstvo uzavreté pred 1. októbrom 2017. Poslednou formou je de facto partnerstvo medzi osobami opačného a rovnakého pohlavia.

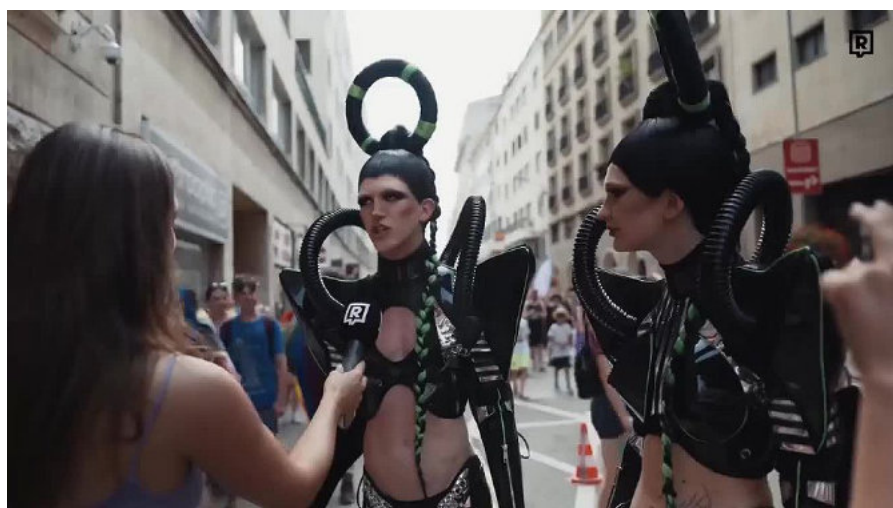
Manželstvo sa riadi občianskym zákonníkom, zatiaľ čo registrované partnerstvo upravuje zákon o registrovanom životnom partnerstve. Jeho uplatniteľnosť však bola časovo obmedzená v dôsledku zákona z 27. júla 2017. Toto obmedzenie vzniklo po prijatí "Gesetz zur Einführung des Rechts auf Eheschließung für Personen gleichen Geschlechts" 27. júla 2017, na základe ktorého sa registrované partnerstvá stali nedostupnými, s výnimkou tých, ktoré boli uzavreté pred zavedením manželstva pre páry rovnakého pohlavia. Od zavedenia manželstva osôb rovnakého pohlavia už nie je povolené uzatváranie nových registrovaných partnerstiev. De facto partnerstvá vytvárajú rôzne právne následky, ktoré sú stanovené v rôznych stanovách.⁶⁸

⁶⁸ Euro Family, nemecké rodinné a sucesné právo uznávajú tri formy párových vzťahov, https://www.euro-family.eu/atlas_scheda-de

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A PRAMENE

A. Internetové zdroje

1. Burešová, "Rodičovstvo a partnerstvom gayů a leseb v českém práve." Sociologický ústav Akademie věd České republiky, str. 41-43, 2020, // https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/buresova-rodicovstvi_a_partnerstvi_gayu_a_leseb_v_ceskem_pravu.pdf.
2. Spolužitie. (n.d.). LII / Inštitút právnych informácií. <https://www.law.cornell.edu/wex/cohabitation>
3. Darovanie - JUDr. Miroslav Michalička. (2016, 22. júla). JUDr. Miroslav Michalička. <http://www.michalicka.sk/advokatske-sluzby/poradna-online/darovanie/>
4. Dar – Advokátska kancelária JUDr. KLUČKOVÁ. (n.d.). <https://www.kluckova.sk/darovanie/>
5. Dědictví a vše, co o něm potřebujete vědět | Články. (n.d.). Správne pre Všechny. <https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/dedictvi/>
6. Dánsko - krajina veľmi priateľská k LGBT+. (n.d.). Denmark.dk. <https://denmark.dk/society-and-business/denmark-a-very-lgbt-friendly-country>
7. domácí partneri. (n.d.). LII / Inštitút právnych informácií. https://www.law.cornell.edu/wex/domestic_partners
8. Jednoduchší život, väčšia právna istota - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. (2023, 19. januára). Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. <https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3774/>
9. Lund-Andersen, I. (2018). Registrované partnerstvá v Dánsku. In Intersentia eBooks (s. 19–42). <https://doi.org/10.1017/9781780686325.005>
10. Mitchell, T. (2020, 27. augusta). Názory na manželstvo a spolužitie v USA | Výskumné centrum Pew. Projekt sociálnych a demografických trendov výskumného centra Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/social-trends/2019/11/06/marriage-and-cohabitation-in-the-u-s/>

11. Spoločné nast'ahovanie: uzavretie dohody o spolužití. (n.d.). Právnická spoločnosť. <https://www.lawsociety.org.uk/public/for-public-visitors/common-legal-issues/moving-in-together-getting-a-cohabitation-agreement>
12. MUDr. Nemcová (n.d.). Návrh zákona na zlepšenie postavenia nezosobášených párov. Právnické noviny. <https://www.pravnenoviny.sk/navrh-zakona-na-zlepsenie-postavenia-nezosobasenyh-parov>
13. Mapa manželstiev osôb rovnakého pohlavia v Európe podrobná.svg - Wikimedia Commons (2007, 1. augusta). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Same-sex_marriage_map_Europe_detailed.svg
14. Reuters. (2022). Takmer 70 percent Slovenskej republiky patrí kresťanským cirkvám. TREND. <https://www.trend.sk/spravy/krestanskym-cirkvam-hlasi-skoro-70-percent-obyvatelov-sr-ukazalo-scitanie>
15. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi. (n.d.). JUDr. Lucia Anovčínová. <https://anovcinova.sk/blog/vy%C5%BEivovacia-povinnos%C5%A5-medzi-man%C5%BEelmi>
16. Prispievatelia Wikipédie. (2023). Práva LGBT v Európe. Wikipédia. https://en.wikipedia.org/wiki/LGBT_rights_in_Europe
17. Prispievatelia Wikipédie. (2023a). Spolužitie v Spojených štátoch. Wikipédia. https://en.wikipedia.org/wiki/Cohabitation_in_the_United_States

B. Zákony dostupné online

1. Lov om registreret partnerkab, LOV nr 372 af, dánsky zákon o registrovanom partnerstve
<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/a/1989/372>
2. Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/20230126>
3. Zákon č. 115/2006 Z. z. Zákon o registrovaných partneroch a o zmene niektorých súvisiacich zákonů
<https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-115/2006>

4. Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20230101>
5. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>
6. Zákon č. 40/2009 Z. z. Trestný zákon
<https://zakony.judikaty.info/cz/predpis/zakon-40/2009>
7. Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/576/20230501>
8. Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, o zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/578/20230415>
9. Zákon č. 89/2012 Z. z. Občiansky zákonník
<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>

PATRIOTS

FOR EUROPE FOUNDATION

**Študijo je objavila fundacija Patriotsi za Evropo
25 Boulevard Romain Rolland – 75014 – Pariz – Francija**

Številka SIRET: 823 400 239 00021

Predsednik Fundacije Patriotsi za Evropo: Andràs Laszlo

Direktor: Raphaël Audouard

Objavljeno v letu 2023

contact@pfe-foundation.eu

www.pfe-foundation.eu

Fundacijo Patriotsi za Evropo delno financira Evropski parlament in je izključno edina odgovornost za to publikacijo. Ta publikacija ni naprodaj.